ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1991 йил 19 сентябрь
ПАЙШАНБА
№ 184 (5.227).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

ПАХТАЗОРДАН ХАБАРЛАР

БАРАКА — ҲАРАКАТДА

Кузнинг зийнати туганмас. Бизнинг назаримизда бу хушрўй фасл қиёфаси пахта терimининг бошланиши билан тўлиқ намоён бўлади.

Кимга қандай билмадигу, лекин теримга тайёргарлик, уни бошлаш шу ўзбек тупроғидан ризқ териб яшаётган ҳаммани ҳаяжонга солади, беихтиёр ҳаракатга келтиради.

Ёз бўйи қилинган меҳнатимиз самараси шу пайтда кўзга кўринади-да. Бир чаноқ пахтани яратгунча не-не машаққатларни чекмадик. Баҳор хуружларидан ёқа ушладик. Ёз жазирамасида юрагимизни ҳовучлаб турдик. Ҳашарот балоси не-не кўйларга солмади. Хуллас, мана шунақа аҳволда мўл ҳосил яратдик. Бундай ҳосилдан кўзимиз қувонмасинми?!

Бригадамизга тажрибали деҳқон Сиёсатхон Абдуллаева етакчилик қилади. Унинг жонкуярлиги, тиниб-тинчимаслиги, пахтага меҳри ҳаммамизга ибрат. Қандай иш бўлмасин якдиллик билан бошлаймиз ва ниҳоясига етказамиз. Энг асосийси, бригадада аҳиллик барқарор. Бу иш унга тегишли, униси бунга, деб сансалорлик қилиб ўтирмаймиз. Ҳаммамиз бир ёқадан бош чиқариб ишлашга одатланганмиз. Етакчимиз Сиёсатхоннинг тадбиркорлиги ҳам худди шу ўринларда яққол кўринади.

Бригадамиз бўйича 71 гектар пахта майдонидан 220 тонна юқори навли хом ашё етказиб бермоқчимиз. Ҳосилимиз мўл. Шундан 44 гектардаги пахта машинада териб олинади. Механизаторимиз Турсунбой Аҳмедов ўз агрегатини шай қилиб қўйган. Ғўза баргини сунъий тўктириш ҳам тамомланди. Бу масъулиятли юмушни механизатор Комилжон Юсупов уч кунда якунлади. Бир ҳафта, узоғи билан 10 кундан кейин машина терими бошланади. Мақсадимиз — биринчи октябрга қадар йиллик пахта тайёрлаш режасини ортиғи билан бажариш.

Биз икки дугона ижарачи сифатида бир ярим гектардан майдонда эрта баҳордан бери меҳнат қилдик. Баракали ҳосил яратиш учун қандай тадбир бўлса амалга оширдик. Ғўзамизни ўғитдан, сувдан ўкситмадик, ҳашаротга едирмадик. Мана, меҳнатимиз самараси кўриниб турибди.

Еримиз ёнма-ён. Шароит бир хил. Бирдай ҳаракат қилдик. Теримга ҳам бир кунда тушдик. Эрталаб тонг ёришар-ёришмас бирга далага отланамиз. Бирга нонушта қиламиз. Пахта теришда ҳам деярли фарқимиз йўқ. Қуёш ботиши билан яна биргалашиб уйга қайтамиз.

Мана шу бир ярим гектарли ердан 6000 килограммдан пахта териб топширмоқчимиз. Бу гектар бошига 40 центнердан дегани. Ҳозиргача ҳосилнинг ярмини териб топширдик. Яна узоғи билан ўн кун ичида қолган қисмини териб оламиз. Кунига ҳар биримиз 140—150 килограммдан пахта тераётирмиз.

Етиштирилган ҳосилни қанчалик барвақт йиғиштириб олсак; фойда шунчалик салмоқли бўлади. Куз ҳавосига ишониб бўлмайди. Бир ёмғир ёғса тамом, пахтанинг сифати пасаяди. Бу ўз-ўзидан даромаднинг камайишига олиб келади. Ўтган йили ҳосилни юқори навга топширганимиз эвазига мўмайгина даромад қилган эдик. Бу йил ҳам шундай бўлади. Чунки ҳосилимиз сифатли, толаси пишиқ, чигити тўқ. Уни ёғин-сочинли кунларга қолдирмай йиғиштириб олсак марра бизники.

Дала шийпонимизда шароит етарли. Иссиқ овқат тайёрланаяпти. Дам олиш хоналари дид билан безатилган. Куз қуёши чарақлаб турибди. Демак, шошилишимиз керак. Ҳар мисқол пахтани нондек авайлаб, нест-нобуд қилмай йиғиштириб олиш — муроди мақсадимиз.

Т. НУРМАТОВА,
П. ҚЎШОҚОВА,

Олтинкўл районидаги «Коммуна» жамоа хўжалиги теримчилари.

СУРАТДА: давлат хўжалиги директори Тельман Иномов (ўнгда) ва механизатор Н. Холдоров пахтазорда.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

ҒАНИМАТ ДАМЛАР ҚАДРИ

Кузги шудгор, баҳордаги экиш-тикиш, об-ҳавонинг ноқулай келиши, қайта экиш машаққатию, ёз бўйи деҳқоннинг захмати бу кун ўз самарасини кўрсатаётир. Республикамизнинг бепоён пахтазорларида етиштирилган ҳосилни нест-нобуд қилмай йиғиб-териб олиш ишқида пахтакорлар тобора ғайрат билан тер тўкмоқдалар. Қадоқ қўллар уйган хирмонлар кўкка бўй чўзаётир.

Поп районидаги «Поп» давлат хўжалиги экин майдонлари шўрхок ва чўл ерлардан иборат. Хўжалик деҳқонлари эрта баҳорда 2450 гектар майдонга чигит қадаб, унинг ҳар гектаридан мўлжалдаги 27,1 ўрнига 30 центнердан пахта ҳосили олишни кўзлаб меҳнат қилишди. Жамоа механизаторлари ўғитлаш, ғўза қатор ораларига ишлов беришда жонбозлик кўрсатгандилар. Айни пайтда ҳам улар етиштирилган ҳосилни тез ва сифатли йиғиб олиш ишқида ишлаётирлар. Бу борада бултурги терим мавсуми зарбдори Неъматжон Холдоров касбдошларига ўрнак бўлаётир. У ўтган йили ўз терим агрегати бункеридан 153 тонна оқ олтин тўкиб, «Москвич» енгил автомашинаси билан тақдирланган эди. Унинг нияти бу йил ўтган йилги кўрсаткичдан анча кўп, яъни 200 тоннадан ошириб пахта теришдир.

С. ЭРГАШЕВ.

ПИШИҚ ВА САМАРАЛИ

Гулистондаги пахта тозалаш заводи конвейерлари ишга тушди. Лекин завод атрофида яшовчи кишилар аввалги йиллардан фарқли равишда буни деярли сезмадилар. Гап шундаки, корхонада анча самарали ва пишиқ чанг тутқичлар ўрнатилган.

Бу йил Сирдарё вилоятида ҳавони муҳофаза қилиш тадбирлари учунгина деярли 4,5 миллион сўм ажратилди. Ўтган йили эса 200 минг сўмдан сал кўпроқ пул ўзлаштирилган эди. Бу йил вилоят марказидаги тажриба ремонт-механика заводи ва уйсозлик комбинати. районларидаги ҳавонинг чангланиши анча камайди. Маблағлар ёғ экстракция заводидаги тозалаш иншоотлари қурилишига, Янгиердаги асфальт-бетон заводида ва Ховос станциясининг локомотив депосида табиатни муҳофаза қилиш тадбирларига сарфланди. Истиқболда Гулистон пахта заводини шаҳардан ташқарига олиб чиқиш мўлжалланмоқда.

СУВОРИЙЛАР ШИЖОАТИ

«Ўзбекистон Компартияси 50 йиллиги» давлат хўжалиги-техникуми механизаторлари пахтани машиналарда теришни қўриқ Элликқалъа районида биринчи бўлиб бошлашди. 11-бригаданинг Гулбаҳор Йўлдошева бошлиқ пудратчи оилавий звеносида 4 та зангори кема юксак унум билан ишлатилди. Дастлабки теримдаёқ гектаридан 20 центнердан оқ олтин саранжомлаб олинди. Йиллик режа бир иш кунида, ортиғи билан уддаланди. Хом ашёнинг ҳаммаси аъло навга сотилди.

— Совхоз-техникумимизда,— дейди директор Ҳожибой Йўлдошев, — бундай оилавий пудратчилар сони 187 нафарни ташкил этади. Улар жами 1.000 гектар ерда ғўзани серҳосил қилиб парваришладилар. Белгиланган 2125 тонна пахтани тайёрлаш учун тўла имконият бор. Йиғим-теримга пухта тараддуд кўрдик. Барча майдонларда ғўза барги 6 та ОВХ ёрдамида дориланиб, сифатли тўктирилди.

Мустақиллик йилининг баракали хирмони тезкорлик билан бунёд этилаяпти. Тажрибакор деҳқонлардан Шериммат Нуримбетов, Шерипбой Аҳмедов, Бекназар Очилов, Норхон Нуримов саркорлик қилаётган бригадаларда терим кун сайин қизитилмоқда. Машиналар суръатга қанот бағишламоқда. Мавсумда 180—200 тоннадан хирмон уйишга аҳд қилган Янгибой Йўлдошев, Худойберган Эрназаров, Абдураим Нурумбетов, Дилором Ҳусаинова, Турғун Оқназаровлар пўлат этакдан кунига 6—8 тоннадан дур тўкишмоқда. 21 нафар механик-ҳайдовчи ялпи ҳосилнинг 90 фоизини, яъни 1900 тоннасини агрегатлар билан йиғиштириб беришмоқчи. Давлат хўжалиги-техникуми заршунослари пахта тайёрлаш йиллик режасини 1 октябргача бажаришни кўзлашмоқда.

А. ИСКАНДАРОВ.

СУРЪАТ ОШМОҚДА

Ўлкамизда куз. Пахтакорларнинг бир ташвишига ўн ташвиш қўшилган. Буни Денов районидаги «8 Март» жамоа хўжалиги мисолида ҳам кўриш мумкин. Хўжалик деқонлари йиғим-теримга биринчилар қаторида киришган эдилар. Суръат отига кун сайин қамчи босилаяпти. Кўзланган мақсад катта: 950 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 34 центнердан ҳосил олиш, давлатга 3.230 тонна оқ олтин сотиш кўзда тутилган. Шунинг 1000 тоннаси уруғлик пахтадир.

Ваъдага вафо қилиш учун барча куч ва воситалар далага сафарбар қилинаяпти. Ўзаро мусобақада У. Қурбонов, Н. Қобилов, Х. Хўжамбердиев, А. Отамуродовлар бошлиқ бригадалар пешқадамлик қилаётир. Фидокорона меҳнат туфайли хўжаликда ҳар куни йиллик режанинг 2—3 фоизи миқдорида ҳосил тайёрланмоқда.

Ў. БЕКМУРОДОВ.

ҲОСИЛ ҚУВОНЧИ

Ғузор районидаги Майна Ҳасанова номли давлат ширкат хўжалиги пахтакорлари бу йил катта марраларни кўзлаб меҳнат қилишаяпти. Пахтадан мўл ва сифатли ҳосил етиштириш, юқори самарадорликка эришиш учун барча имкониятлар ишга солинмоқда. Йиғим-терим мавсумига пухта ҳозирлик билан киришилди. Айни пайтда кунига йиллик режанинг икки фоизи миқдорида ёки 32—35 тонна хом ашё йиғиштириб олинмоқда.

Абдувоҳид Ашуров бошлиқ бригада аъзолари мавсумда пешқадамлик қилишаётир. 50 гектар майдонда деҳқончилик қилаётган бу жамоа далаларида эртаю кеч ҳаёт қизғин. Ҳозиргача 50 тонна ёки режанинг 40 фоизи миқдорида пахта саранжомланди. Шунингдек, Чори Жўраев бошлиқ бригада деҳқонлари ҳам йиғим-теримда жонбозлик кўрсатишаяпти. Қуёшли кунлардан унумли фойдаланиш диққат марказида. Бугун-эрта машиналар ишга тушгач, терим суръати янада ошади.

— Жорий йилда давлат буюртмаси бўйича 1.600 тонна пахта тайёрлашимиз керак,— дейди хўжалик директори Х. Соатов.— Ваъдага вафо қилиш учун ҳамма чорани кўраяпмиз. Хўжаликда 15 та терим машинаси мавжуд. Барча майдонга «Юлдуз» навли пахта уруғи экилган. Ҳосил пишиб етилди. Энди уни нест-нобуд қилмай, ёғин-сочинга қолдирмай йиғиштириб олмоқчимиз. 450 гектар майдондаги ғўзанинг баргини сунъий тўктириш учун кимёвий дори сепилди. Ҳадемай машина теримини оммавий бошлаб юборамиз.

Б. ҲАСАНОВ.

Шахсий хўжалик эгаларининг кенгаши

17 сентябрь куни Тошкентда Ўзбекистон шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари уюшмаси кенгашининг кенгайтирилган мажлиси бўлди.

Мажлис қатнашчилари уюшма ташкил этилганидан буён ўтган бир йил ичида республика фуқаролари шахсий ёрдамчи хўжаликларини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш юзасидан амалга оширилган иш якунларини муҳокама қилдилар, Ўзбекистон Президентининг ушбу масалалар юзасидан эълон қилинган фармонлари қандай бажарилаётганлигини кўриб чиқдилар. Жойларда уюшма ишининг самарадорлигини ошириш юзасидан аниқ чора-тадбирлар белгиланди.

Ўзбекистонда ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий вазият ўзгарганлиги муносабати билан съезд қатнашчилари республика шахсий ёрдамчи хўжаликлар эгалари уюшмаси низомига бир қанча ўзгартиш ва қўшимчалар киритишди. Уни янги таҳрирда тасдиқлашди.

Ташкилий масалалар кўрилди. С. Н. Усмонов Ўзбекистон қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг вице-президенти этиб сайланганлиги муносабати билан у республика шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари уюшмаси раиси лавозимидан озод қилинди. Тошкент вилоят деҳқончилик-саноат уюшмаси раисининг ўринбосари бўлиб ишлаган М. Қ. Қодиров уюшма раиси этиб сайланди.

Республика деҳқонлар иттифоқи ва шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари уюшмаси кенгашининг томорқа участкаларига эга бўлган барча қишлоқ аҳолисига қўшма баёноти қабул қилинди.

Кенгаш ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков иштирок этди.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон Республикаси деҳқонлар иттифоқи ва шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари уюшмасининг шахсий томорқаси бўлган барча қишлоқ аҳлига МУРОЖААТИ

Қадрли она замин меҳнаткашлари, деҳқонлар! Сиз ўзингизнинг оғир меҳнатингиз билан озиқ-овқат муаммосини ҳал этишга салмоқли ҳисса қўшмоқдасиз. Ўзбекистон Республикаси Президенти, ҳукумати сизнинг оғир меҳнатингизга муносиб баҳо бериб, қишлоқ аҳолиси фаровонлигини ошириш, уларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишга кафолатлар яратиш учун кўп иш қилмоқдалар.

Кейинги икки йил ичида шахсий ёрдамчи хўжаликларни равнақ топтириш учун бир қанча муҳим қарорлар қабул қилинди. Республика Президенти фармонларига мувофиқ аҳолига қарийб 300 минг гектар суғориладиган ер ажратилди, бу аввалги 73 йил мобайнида ажратилган ерга тенгдир. Бир оила ҳисобига ер участкаси миқдори икки баравар кўпайди.

Шу вақт ичида шахсий томорқалар эҳтиёжлари учун жамоа хўжаликлари ва давлат хўжаликлари томонидан 28,4 минг бош қорамол, 23 минг бошдан кўпроқ чўчқа боласи, 157 минг бош қўй ва эчки, 7,3 миллионта парранда сотилди.

Чорва моллари ва паррандани боқиш учун аҳолига сотиш тартибида омихта ем, чигит шулхаси, хашак ва беда ажратилмоқда.

Шу йил ҳосилидан ҳар бир қишлоқ оиласига ўртача юз килограммдан, жами 220 минг тоннадан кўпроқ буғдой сотилди ва белгиланган топшириқ бажарилди.

Хуллас, республикада деҳқонлар ернинг ҳақиқий эгасига айланишлари, фақат ўзлари ва ўз оилалари учун озиқ-овқат етиштирибгина қолмасдан, ортиқча маҳсулотнинг бир қисмини қўрғонлар, шаҳарлар ва саноат марказлари аҳолисига сотишлари учун аниқ тадбирлар кўрилмоқда.

Қадрли деҳқонлар, биродарлар ва опа-сингиллар! Бу йил мамлакат кўпчилик минтақалари қишлоқ хўжалигида кескин вазият вужудга келди. Қурғоқчилик туфайли дон ва бошқа жуда зарур маҳсулотлар анча кам олиниши кутилмоқда.

Ҳозирнинг ўзидаёқ кўпгина дон етказиб берувчилар республикамиз олдидаги ўз шартномавий мажбуриятларини бажара олмаяптилар. Омихта ем ишлаб чиқариш анча камайиб кетди, чорвачилик комплекслари ва паррандачилик фабрикаларини ем-хашак билан таъминлаш кескин ёмонлашди.

Ана шу мураккаб вазиятда биз ер участкаларига эга бўлган сизларга, қадрли биродарлар, опа-сингиллар сизларга, қишлоқнинг барча аҳолисига мурожаат этиб, томорқа участкаларида дон етиштиришни кўпайтиришга даъват этамиз. Бунинг учун шарт-шароит мавжуд. Сизнинг қўлингизда катта бойлик — 500 минг гектардан кўпроқ суғориладиган ер, буғдой дони бор, ундан уруғлик сифатида фойдаланиш керак. Бу имкониятлардан моҳирона, ишнинг кўзини билиб, оқилона фойдаланиш — дон тақчиллигини, демак нон ва ем-хашак тақчиллигини камайтиришнинг муҳим шартидир.

Кўпгина деҳқонлар томорқа ерларида мўл дон ҳосили — ҳар гектардан 50 центнердан ортиқ дон олмоқдалар. Дон ўриб олинганидан кейин бу майдонлардан барча полиз ва ем-хашак экинлари экиш учун фойдаланилмоқда. Томорқа участкаларидан 2—3 марта ҳосил олиш ҳоллари кам эмас. Бир мавсумда бу аҳоли учун озиқ-овқат ва ҳайвонлар ҳамда парранда учун озуқа олишга яхши улуш бўлиб қўшилади.

Биз шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг барча эгаларини 1—2 ҳафта ичида ер участкаларига кузги дон экинларини экиш учун қўлдан келган ҳамма ишларни қилишга чақирамиз.

Биз жамоа хўжаликлари ва давлат хўжаликлари раҳбарларига мурожаат қиламиз; ерга ишлов беришда, сара уруғлар, минерал ўғитлар ва бошқа зарур материалларни олишда шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг эгаларига ҳар томонлама ёрдам берингиз. Зеро, хўжаликлардаги ижтимоий-иқтисодий вазият аввало ҳар бир колхозчи ва давлат хўжалиги ишчиси, қишлоқда яшовчи ҳар бир кишининг фаровонлигига боғлиқдир.

Қадрли деҳқонлар, шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари! Сизлар вазиятни тўғри баҳолашингизга, ўз тажриба ва билимларингиздан фойдаланиб, томорқа участкаларида мўл дон ҳосили етиштиришингизга, республикамизда озиқ-овқат заҳираларини кафолатли тарзда тўлдириш учун замин яратишингизга шак-шубҳа қилмаймиз.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДЕҲҚОНЛАР ИТТИФОҚИ

ЎЗБЕКИСТОН ШАХСИЙ ЁРДАМЧИ ХЎЖАЛИК ЭГАЛАРИ УЮШМАСИ КЕНГАШИ

КУЧЛАРНИ ЖИПСЛАШТИРИШ КЕРАК

18 сентябрь куни Тошкентда Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон касаба уюшмалари марказлари раҳбарларининг меҳнаткашлар манфаатларини ҳимоя қилиш масалаларига бағишланган учрашуви бошланди. 21 сентябргача давом этадиган бу учрашувда беш республика касаба уюшмаларининг делегациялари бутун минтақа учун ғоят катта аҳамиятга эга бўлган муаммоларни муҳокама қиладилар. Жумладан, меҳнаткашларни иш билан таъминлаш ва уларнинг ижтимоий кафолатлари, соғломлаштириш ва касаба уюшмаларининг янги шифохоналарини қуриш масалаларини кўриб чиқиш мўлжалланмоқда. Учрашув қатнашчилари Орол денгизи районида бўладилар, Хоразм ва Бухоро вилоятларидаги корхоналар ҳамда хўжаликларга борадилар.

Ҳозирги учрашув бундан бир йил муқаддам беш республика раҳбарларининг Олмаота учрашувида асос солинган алоқалар ва яхши қўшничиликни мустаҳкамлашнинг мантиқий давомидир, деб таъкидланди учрашувни очиш чоғида. 1991 йил 14 августда Тошкентда Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон раҳбарлари учрашуви якунлари юзасидан ахборотнинг ҳамда «Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон республикалараро маслаҳат кенгашини тузиш тўғрисидаги битим»нинг имзоланганлиги бутун минтақа учун катта сиёсий воқеа бўлди.

Шу мураккаб даврда касаба уюшмалари меҳнаткашларнинг иқтисодий, ижтимоий ва ҳуқуқий аҳволини яхшилашга ўзларининг чинакам ҳиссаларини қўшишлари, биргаликда ҳаракат қилиб, амалий чора-тадбирларни амалга ошириб, шу заминда яшаб меҳнат қилаётган барча одамлар учун меъёрий шарт-шароитни таъминлашга кўмаклашишлари мумкин ва лозим, деб таъкидланди учрашувда. Ҳозирги танг вазиятда барқарорликни сақлаб қолиш, барча халқлар ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳурмат қилиш, шу амалий негизда меҳнаткашларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш учун минтақадаги республикалар ва касаба уюшмалари марказлари раҳбарларининг куч-ғайратини бундан буён ҳам бирлаштириш зарур. Ҳозирги вақтда минтақадаги барча касаба уюшмалари федерацияларининг кенгашлари кучларни жипслаштириш дастурий мақсадларга эришишнинг муҳим воситасидир, деган хулосага келиб, ўз республикаларининг ҳукуматлари билан битим тузиб имзоладилар.

Иттифоқдош республикалар касаба уюшмалари марказлари делегацияларининг раҳбарлари «Меҳнаткашларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш масалаларида Ўзбекистон, Қозоғистон ССР Қирғизистон республикаси, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССР касаба уюшмаларининг ҳамкорлиги ва алоқалари тўғрисида битим»ни имзоладилар ҳамда «Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон делегациялари раҳбарларининг баёноти»ни қабул қилдилар.

Учрашувда СССР касаба уюшмалари умумий конфедерациясининг раиси В. П. Шчербаков, Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси кенгашининг раиси Б. А. Алламурадов, Қозоғистон касаба уюшмалари федерацияси кенгашининг раиси Э. М. Жакселеков, Қирғизистон касаба ушмалари федерацияси кенгашининг раиси Э. А. Абакиров, Тожикистон касаба уюшмалари федерацияси кенгашининг раиси М. С. Солиҳов, Туркманистон касаба уюшмалари федерацияси кенгаши раисининг ўринбосари К. А. Очилов сўзга чиқдилар.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони

МИРЗАЧЎЛ ҚЎРИҚ ЕРЛАРИНИ ЎЗЛАШТИРИШДА АЛОҲИДА ЎРНАК КЎРСАТГАН ИШЧИЛАР ВА ХИЗМАТЧИЛАР ГУРУҲИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Кўп йиллик фидокорона меҳнати, Мирзачўл қўриқ ерларини ўзлаштириш ва ривожлантиришга қўшган ҳиссаси ҳамда ижтимоий турмушда фаол қатнашгани учун қуйидаги ўртоқлар **Фахрий ёрлиқ** билан мукофотлансин.

Абдуллаева Собира Мулametовна — «Фарғонагипроводхоз» илмгоҳининг муҳандиси

Абдураззоқов Нурулла — Ўзбекистон Республикаси Давлат сув хўжалиги қурилиши комитети «Техноводстройэкономика» илмгоҳининг бош муҳандиси

Алимов Солижон (вафотидан сўнг) — уруш ва меҳнат фахрийлари Сирдарё вилоят кенгашининг раиси

Ғаффоров Холиқул Қорабоевич — Жиззах бинокорлик материаллари комбинати силикальцит заводининг бригадир-мастери

Гиниятуллин Рим Абдулович — Ўзбекистон Республикаси мелиорация ва сув хўжалиги вазири

Давидова Лидия Александровна — «Узгипроводхоз» илмгоҳи Сирдарё ва Жиззах вилоятлари сув хўжалиги иншоотлари лойиҳасининг бош муҳандиси

Жабборов Ғайбулла — Бекобод темир-бетон буюмлари ва бинокорлик материаллари комбинатининг арматурачиси

Дузиев Сагантай Сахипович — «Жиззахстепстрой» бирлашмаси 20-кўчма механизациялашган колоннасининг бошлиғи

Иброҳимов Анвар — «Жиззахремвод» бирлашмасининг машинисти

Қодирова Шарифа Қодировна — Гулистон шаҳридаги 9-ўрта мактаб директори, Сирдарё вилояти

Кролик Яков Соломонович — Ўзбекистон Республикаси Давлат сув хўжалиги қурилиши комитети шўъбасининг бош мутахассис-раҳбари

Лихошерстов Геннадий Васильевич — Ўзбекистон Республикаси давлат сув хўжалиги қурилиши комитети «Ирмонтажстрой» трестининг бошқарувчиси

Маллаев Очил — Ильич район Алексеевский номли совхозининг бош ирригатори, Сирдарё вилояти

Мамаражапов Собир — Сурхондарё вилоят «Водопроект» бирлашмаси Денов бўлимининг техниги

Меметова Людмила Суреновна — «Фарғонагипроводхоз» илмгоҳининг бўлим бошлиғи

Мирсаъдиев Олим — Ўзбекистон Республикаси давлат сув хўжалиги қурилиши комитетининг бошқарма бошлиғи

Морев Виктор Константинович — «Янгиерводстрой» трести 38-кўчма механизациялашган колоннасининг бульдозерчиси, Сирдарё вилояти

Муротов Бозорбой — Туямўйингидроузелининг бош механиги, Хоразм вилояти

Назарқосимов Файзулла — Октябрь районидаги «Учқаҳрамон» совхозининг звено бошлиғи, Жиззах вилояти

Николаенко Сергей Петрович — «Жиззахстепстрой» коллектор-дренаж тизимлари бошқармаси 9-кўчма механизациялашган колоннасининг экскаватор-машинисти

Норқулов Камол — Оқолтин районидаги СССР 60 йиллиги номли совхозининг звено бошлиғи, Сирдарё вилояти

Овод Александр Григорьевич — «Сирдарёремвод» бирлашмасининг муҳандис-механиги

Рихсибоев Бахтиёр — «Узгипроводхоз» илмгоҳининг Сирдарё ва Жиззах вилоятлари сув хўжалиги иншоотларини лойиҳалаш бўлими шўъбасининг мудири

Содиқова Гатифа Габдрахмоновна — «Голодностепстрой» бирлашмаси 14-кўчма механизациялашган колоннаси сувоқчилар бригадасининг бошлиғи, Сирдарё вилояти

Собиров Тошмуҳаммад Тошпўлатович — «Сирдарёводстрой» тресты кўчма механизациялашган колоннасининг бошлиғи

Тошхўжаев Холмат Хидоятович — «Сирдарёремвод» бирлашмасининг машинист-электриги

Турсунов Машраб — «Тошкентремвод» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бошлиғи

Турумов Бахтиёр Тожибоевич — «Тошкентремвод» бирлашмаси Ўрта Чирчиқ бўлимининг бош муҳандиси

Файзиев Али — «Жиззахремвод» бирлашмасининг бошқарма бошлиғи

Ҳайдаров Абдамид — «Жиззахстепстрой» трести 14-кўчма механизациялашган колоннасининг бетончиси

Ҳасанов Ғуломқодир Ботиралиевич — халқ депутатлари Янгиер шаҳар Советининг раиси, Сирдарё вилояти

Штейнберг Борис Григорьевич — Ўзбекистон Республикаси давлат сув хўжалиги қурилиши комитети «Средазгипроцели н с т р ой» илмгоҳи меъморий-қурилиш бўлимининг бошлиғи

Шумейко Юрий Петрович — «Узирстройконструкция» бирлашмаси Янгиер шаҳар бинокорлик материалари ва конструкциялари комбинатининг темир-бетон буюмлар қолипловчиси

Эсонбоев Қаршибой — «Сирдарёремвод» бирлашмасининг муҳандис-гидротехниги

Эшмуродов Қилич — «Жиззахстепстрой» бирлашмаси «Мирзачўлсовхозстрой» трестининг экскаватор машинисти

Яковенко Аля Дмитриевна — Ўзбекистон Республикаси давлат сув хўжалиги қурилиши комитети «Средазгипроводхлопок» илмгоҳи Мирзачўл бўлими лойиҳасининг бош муҳандиси

Набиев Аҳмад — «Сирдарёремвод» бирлашмаси экскаватор машинисти

Непомнящих Борис Викторович — Ўзбекистон Республикаси давлат сув хўжалиги қурилиши комитети

— «Средазгипроводхлопок» илмгоҳи бош муҳандисининг ўринбосари

Сайфуллаев Улаш — «Эскиангорканалстрой» трестининг бульдозер машинисти, Қашқадарё вилояти

Сулаймонов Пўлат Шокирович — Ўзбекистон Республикаси сув хўжалиги вазирлиги бўлимининг бошлиғи

Юнусов Адҳам Абдуазизович — «Ташкентремвод» бирлашмаси бўлим бошлиғининг ўринбосари

Қуйидаги ўртоқларга республика фахрий унвонлари берилсин

«ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ИРРИГАТОР»:

Абдуллин Равиль Ахсанович — «Жиззахстепстрой» деҳқончилик-саноат қурилиш бирлашмаси «Бўстонводстрой» трестининг бошқарувчиси

Абдуллаев Шомирза — «Сирдарёремвод» бирлашмасининг кузатувчиси

Архарбеков Олдибой Омарович — «Жиззахремвод» бирлашмаси Дўстлик бўлимининг бош муҳандиси

Бабантаев Лапас — «Жиззахремвод» бирлашмаси эски Туятортар канали бошқармасининг бошлиғи

Гусаревич Игорь Борисович — «Янгиерводстрой» трести 24-кўчма механизациялашган колоннасининг бошлиғи, Сирдарё вилояти

Казачков Виталий Васильевич — «Узспецводдренаж» трестининг бошқарувчиси

«ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ХОДИМИ»:

Абдусаломов Элчи — Ўзбекистон Республикаси давлат сув хўжалиги қурилиши комитети «Ўзбекистон» савдо-деҳқончилик-саноат бирлашмаси «Янгиер» совхози директорининг ўринбосари, Меҳнатобод район фахрийлар кенгашининг раиси, Сирдарё вилояти

Бегматов Зиёдулло — Боёвут районидаги А. Пушкин номли совхозининг бош зоотехниги, Сирдарё вилояти

«ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ХОДИМИ»:

Ҳайдаров Ёвқочди — Ўзбекистон Республикаси давлат сув хўжалиги қурилиши комитети Оқолтин район гидромелиорация техникумининг директори, Сирдарё вилояти

«ХИЗМАТ КЎРСАТГАН БИНОКОР»:

Заречний Степан Алексеевич — «Жиззахстепстрой» бирлашмаси «Иржарсовхозстрой» трести 17-кўчма механизациялашган колоннасининг дурадгори

Қодиров Пўлат Абдуҳоликович — Ўзбекистон Республикаси давлат сув хўжалиги қурилиши комитети «Средазгипроцели н с т р о й» илмгоҳининг директори

Ключник Анатолий Григорьевич — «Голодностепирмонтаж» трести 2-кўчма механизациялашган колоннаси слесарь-монтажчилар бригадасининг бошлиғи

Муҳаммадиев Шукур — Ўзбекистон Республикаси давлат сув хўжалиги қурилиши комитети «Жиззахстепстрой» бирлашмасининг бошлиғи

Нўъмонов Мажид — Сирдарё деҳқончилик-саноат уюшмаси раисининг ўринбосари

Холодников Юрий Матвеевич — Ўзбекистон Республикаси давлат сув хўжалиги қурилиши комитети Янгиер шаҳар бинокорлик материаллари ва конструкциялари комбинатининг директори, Сирдарё вилояти

«ХИЗМАТ КЎСАТҒАН ТРАНСПОРТ ХОДИМИ»:

Қурбонов Туроп — «Жиззахстепстрой» бирлашмаси 2-ишлаб чиқариш-технология комплектацияси бошқармасининг ҳайдовчиси

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1991 йил 17 сентябрь.

1991-1992 ЙИЛЛАРДА ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ ТАЪМИНОТИНИ НОРМАЛЛАШТИРИШ ВА АГРАР СИЁСАТ ТЎҒРИСИДА ДАВЛАТ КЕНГАШИНИНГ БАЁНОТИ

СССР Давлат Кенгаши суверен давлатларда истеъмол бозорида юзага келган ишларнинг аҳволини ва қишлоқда аграр муносабатларни қайта қуриш қандай бораётганини муҳокама қилиб, республикалар давлат ҳокимият ва бошқарув органлари деҳқон амалда ернинг, ишлаб чиқариш воситалари ҳамда ўзи етиштирган маҳсулотнинг эгаси бўлиши учун ҳамма ишларни қилишлари керак, деган умумий фикрни билдирди. Ҳозирги вақтда ишлаб чиқаришни рағбатлантирадиган ва қишлоқ хўжалиги билан саноат ўртасида теппа-тенг маҳсулот айирбошлашни таъминлайдиган бозор воситаларини ишга солиш мақсадида зарур иқтисодий ва ҳуқуқий шарт-шароитлар яратилмоқда. Иттифоқ ва республика идораларига мазкур йўналишда аниқ-равшан иш олиб бориш топширилди.

Айни вақтда ҳозирги вазиятда озиқ-овқат ресурсларини вужудга келтириш юзасидан мувофиқлаштирилган чора-тадбирлар, озиқ-овқат маҳсулотлари, қишлоқ хўжалик хом ашёси ва асосий ишлаб чиқариш воситаларига барча учун манфаатли бўлган нарх сиёсатини ўтказиш ҳозир ҳар қачонгидан ҳам зарур, деган хулоса чиқарилди. Сентябрь ойида республикалараро тегишли битим тузилиши назарда тутилди.

Юзага келган республикалараро хўжалик алоқаларини яқин вақт ичида сақлаб туриш зарур, деб топилди.

Республикаларда озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган муайян эҳтиёжга мувофиқ озиқ-овқат маҳсулотларига берилган кредитларнинг умумий миқдорини улар ўртасида тақсимлашнинг асосий қоидаларини келишиб олиш зарурлиги тўғрисида аҳдлашувга эришилди.

Суверен республикалар хориждан мамлакатга озиқ-овқат маҳсулотлари ва халқ истеъмол моллари етказиб беришда шартномалар ва битимлар тузишга алоқадор барча муаммоларни биргаликда ҳал қиладилар ҳамда СССР халқ хўжалигини оператив бошқариш комитетига улар номидан иш олиб бориш ваколатини берадилар.

Давлат Кенгаши аъзолари озиқ-овқат маҳсулотлари танглиги чуқурлашишига йўл қўймаслик ва умумий куч-ғайрат сарфлаб, истеъмол бозорини нормаллаштиришга интилаётганликларини якдиллик билан изҳор қилдилар.

Чорва қишловига тайёрмисиз?

Иштихон районидаги «Меҳнат-роҳат» жамоа хўжалиги озуқакорлари нисбатан оғир шароитда деҳқончилик қилишади. Улар табиат инжиқликлари туфайли юзага келган қийинчиликларни омилкорлик билан енгиб, 35 гектар ердаги маккажўхорининг бўлиқ, сердон бўлиб ўсишини таъминладилар. Айни кунларда ўрим-йиғим қизғин давом этмоқда. Гектаридан 265 центнердан силос учун кўкпоя, 45 центнердан маккажўхори дони олинмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Кунлик меъёрни ортиғи билан адо этаётган моҳир механизатор Ў. Едгоров. 2. Маккажўхори ўрими.

Ғ. АЛИЕВ олган суратлар.

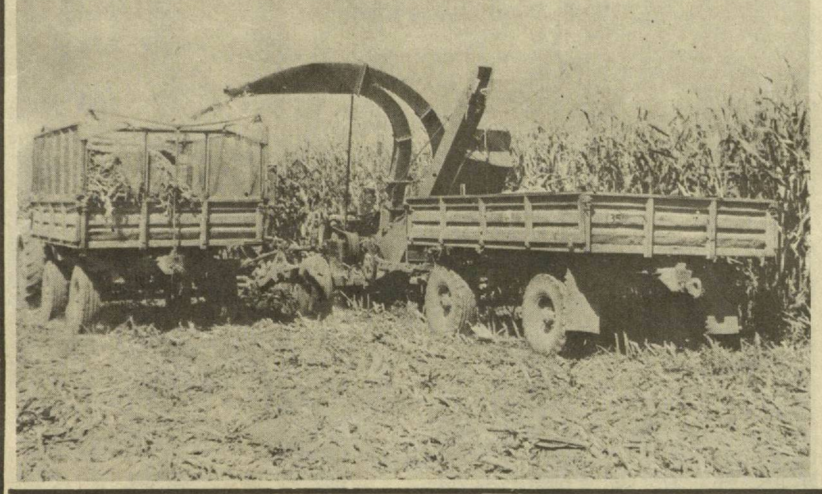

Янги тўйимли озуқа

Қашқадарё вилояти суғориш тармоқлари бирлашмасининг Нишон райони ҳудудида тажриба ўқув-ишлаб чиқариш корхонаси ташкил этилганига икки йил бўлаяпти. Корхона қисқа давр ичида ибратли ишларга қўл урди. Жамоа ихтиёрига Қарши даштидан 150 гектар ер ажратиб берилган. Бу майдонларда пахта, ғалла, беда, қовун-тарвуз ва маккажўхоридан мўл ҳосил етиштирилаяпти. Улар ишчи-хизматчиларга арзон нархда сотилмоқда.

Аслида бу идоранинг вазифаси, вилоят деҳқонларига суғоришнинг илғор усулларини, хусусан томчилатиб суғоришнинг афзаллигини пухта ўргатишдан иборат. Шундай усулни қўллаш туфайли жамоа ҳар гектар ерга қарийб 700 кубометр сув сарфлаб, мўлжалдаги ҳосилни олаяпти. Ўтган йили ана шу усул шарофати билан 75 минг сўм соф фойда кўрилди. Бу йил уни 100 минг сўмга етказиш мўлжалланган.

Яна бир янгилик — бу ерда амаранта ўсимлиги экилган. Ҳозирча вилоят бўйича фақат шу ерда парвариш қилинаётган бу экинни корхона директори Юсуфжон Тоштемиров ўзининг илмий ишига асос қилиб олибди. Унга Ҳамид Олимжон номли Қарши давлат педагогика олий билимгоҳининг кафедра мудири, биология фанлари доктори Самадулло Мустафоев яқиндан ёрдам бермоқда.

— Бултур 2 гектар ерда амаранта ўсимлигини ўстирган бўлсак, бу йил 5 гектарга етказдик, — дейди Ю. Тоштемиров. — У чорва моллари учун тўйимли ва хушхўр озуқа. Яна ёғлилик даражаси юқори.

Амаранта кўринишидан ёввойи шўрага ўхшайди. Кўк беда сингари бир йилда 5—6 марта ўриб олиш мумкин. Ҳосилдорлиги ҳам юқори. Ҳозиргача уч марта ўрилди. Маҳмуд Суркаев бошлиқ жамоа йиллик режани уч ўримда уддалади. Комбайнчи Алмурод Камбаров айни пайтда агрегатини тўртинчи ўримга шайлаяпти.

Мутахассис фикрини билиш мақсадида Самадулло Мустафоевни суҳбатга тортамиз:

— Амаранта — чорвачилигимизнинг истиқболи. У жуда серҳосил экин. Унинг таркибида 20 фоиздан ортиқроқ оқсил моддаси бор. Айниқса бўрдоқичиликда катта фойда келтиради. Гектаридан 2 тоннагача уруғини олса бўлади. Новосибирск, Томск, Челябинск вилоятларидан бу ўсимликнинг уруғини сўраб бизга илтимосномалар келаяпти. Шунингдек, Япония, Хитой ва Корея давлатларида ҳам ўсимликка қизиқиш катта.

— Ўзимиздачи? Экаман деган талабгорлар борми?

— Афсуски, йўқ. Шу пайтгача вилоятимизнинг бирорта хўжалигидан буюртма олганимиз йўқ. Назаримда хўжалик раҳбарлари ташвишдан қочаяптилар. Ваҳоланки, амарантани экkan хўжалик асло ютқизмайди. Унинг устига моли семиз ва соғлом бўлади. Маҳсулдорлиги ортади.

Амаранта уруғини Ю. Тоштемиров Ленинград Бутуниттифоқ ўсимликшунослик илмий-текшириш институтининг Душанбе шаҳридаги таянч пунктидан шартнома асосида ҳар килограммини 140 сўмдан олиб келганди. Эндиликда бу уруғ шу ернинг ўзида етиштирилаяпти.

Ўтган йилги ҳосил корхона ишчи-хизматчиларига тақсимлаб берилган эди. Бу йил ҳам унинг бир қисми шундай қилинди. Қолгани қўшни «Самарқанд» давлат хўжалигига сотилмоқда. Келгуси йилдан корхонада ёрдамчи хўжалик ташкил этиш кўзда тутилган. Режа амалга ошса жамоани етарли даражада арзон гўшт ва сут билан узлуксиз таъминлаш имкони туғилади. Ортгани эса савдога чиқарилади.

А. ТУЛАНОВ.

МАҲАЛЛИЙ САНОАТ

КИЧИК КОРХОНАНИНГ КАТТА ИМКОНИЯТИ

Бозор шароити ҳар биримизни тадбиркор бўлишга, изланишга даъват этмоқда. Маҳаллий саноат шохобчалари ана шу изланишларнинг бир самараси сифатида намоён бўлаётир. Ҳозир биргина Зомин районининг ўзида 16 та майда корхона мавжуд. Бу кўплаб кишиларни иш билан таъминлаш имконини берди. Самарадорлик ошди. Маҳаллий саноат корхонаси шохобчаларида бўлганимизда бунга яна бир карра ишонч ҳосил қилдик.

Атлас цехи мўъжазгина хонада жойлашган. Сочларига оқ оралаган, эллик ёшлардаги киши атлас тўқиш билан банд. Унинг чаққон ҳаракатлари беихтиёр эътиборни тортади. Тўқув жиҳозлари ярим автомат ҳолатда. Бир қарашда бу иш қишлоқ аёллари тайёрлайдиган олача, зулбароқ тўқишга ўхшаб кетади. Фақат бунда тўқувчи ерда чордона қуриб ўтирмайди. Махсус ўриндиқ мавжуд. Қўл билан оёқ бирдек ҳаракатланади. Қурилмага тиғ, тароқ вазифасини бажарувчи мосламалар ўрнатилган. Шахмат нусхаси акс эттирилган, камалакдек товланиб турган атлас тахламларини кўриб, яратувчи қўлларга тасанно айтгинг келади.

Комилжон Ҳошимов асли андижонлик. Меҳнат шартномаси асосида Зоминда атлас цехини ишга тушириш ва шогирд тайёрлаш мақсадида келган.

— Атлас қурилмасини шаҳрихонлик усталар тайёрлаб беришган, — дейди Комилжон ака. — Иккитаси тайёр, яқин кунларда яна бирини ўрнатамиз. Ипак ипларини Чортоқ районидаги калава заводидан олаяпмиз. 9 килограмм ипдан ўртача 240 метр атлас чиқади. Оқ рангдаги ип калавага ўғилларим рангвор бўёқ бериб, гул нусхаларини туширадилар.

Комилжон аканинг ўз касби ҳақида тўлқинланиб гапириши бежиз эмас. Атлас тўқиш — оилага азалий мерос. Комилжон аканинг отаси Ҳошимжон Усмонов ҳунарманд ўтган. Энди унинг ўғиллари муқаддас касбни давом эттиришаяпти, эъзозлашаяпти. Улар ипакка туширган «Кремль», «Шахмат», «Томчи атлас» каби нусхалар турли кўргазмаларда буюртмачилар таҳсинига сазовор бўлган.

— Мен тўқиётган атласнинг эни 54 сантиметр, — суҳбатни давом эттирди Комилжон ака. — Унда тўрт мингта ипак толаси бор, 200 та зар сим ўтказилган. Кунига 8—10 метр атлас тўқияпман. Энди бироз кексайдим, — жилмайди уста. — Ёшлигимда кунига 17—18 метргача тўқиганман. Умр йўлдошим Назирахон ҳам бизга ёрдамчи. Ҳунармандчиликни эгаллаб кам бўлганимиз йўқ. Агар ҳаётни қайтадан бошлаш учун имкон туғилса, яна иккиланмасдан атлас тўқувчи бўлардим.

Ишонч ва садоқат... Бу сўзлар замирида теран маъно бор. Касбинг — ризқинг. Рўзғор бут, уй обод. Ҳунармандчилик оддий тирикчилик воситаси эмас, балки санъат. Мўъжизакор қўлларда жило топган буюм кўзларни қувонтиради. Шаҳрихонда бир метр атлас тўқиш учун беш сўм ҳақ тўлашса, Зоминда ўн сўмдан берилаяпти. Комилжон акага шогирдликка тушган Муроджон Усмоновнинг қўли келишиб қолди.

Атлас тўқиш цехи район маҳаллий саноат ишлаб чиқариш корхонасининг муҳим бўғинларидан бири. У йилига 140 минг сўм фойда келтириши кутилаяпти. Корхона Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгашининг 1990 йил 9 апрелдаги 167-қарорига асосан ташкил топган.

— Корхонамиз кичик бўлса-да, унинг ташвишлари катта, — дейди жамоа раҳбари А. Алимқулов. — Ҳозир жойлардаги цехларимизда 100 га яқин ишчи меҳнат қилмоқда. Уларнинг аксарияти хотин-қизлардир. Жалойир қишлоғида олача тўқиш тармоғи очилди. Зарур миқдордаги хом ашё, бўёқ етарли. Энг муҳими, қишлоқ аёлларини ишга жалб этиш имконияти кенгаймоқда.

Корхона қошида жувоз ва тегирмон ишлаб турибди. Ҳар бирида йилига 20 минг сўмлик маҳсулот тайёрланадиган бу цехлар аҳолига катта қулайлик туғдирмоқда. Жувозхонада зиғир, кунжут ажратиб олинаяпти. Тегирмон маҳаллий аҳолининг жонига оро кириб қолди. Бу йил район деҳқонлари бошоқли дон экинларидан мўл ҳосил етиштирдилар. Чунки уруғлик масаласи тўла ҳал этилган эди. Жумҳуриятимиз Президентининг фармонига биноан жорий йилда аҳолига 2.738 тонна дон сотиш мўлжалланмоқда. Ана шу буғдойни унга айлантиришда тегирмон хизматига эҳтиёж сезилиши табиий. Шунингдек, корхонанинг симтўр, рўмолча тайёрлаш цехлари ҳам фаолият кўрсатмоқда. Аҳолининг шу маҳсулотларга бўлган талаби қисман бўлса-да қондирилаётгани қувончли ҳол.

— Келгусида хом ғишт, оҳак, ангор эчкиси жунидан тивит рўмол ишлаб чиқаришни йўлга қўямиз, — суҳбатни давом эттирди директор. — Яхши ният билан қилинган ҳар бир ҳаракатнинг хайрихоҳлари бўлиши керак. Аксинча, эътиборсизлик бор жойда ишда силжиш бўлмайди.

Шу пайт бир йигит олдимизга яқинлашиб, суҳбатни бўлди:

— Кечирасизлар... Менга бир машина тупроқ керак эди.

— Биз тупроқ сотмаймиз, иложимиз йўқ, — деди Аёз ака. Сўнг тушунтирди: — Бунинг учун бизга рухсат ҳам беришмаяпти. Карьер бизга қарамайди. Ҳолбуки, ҳозир барча жойда мавжуд шағал ҳавзалари маҳаллий саноат корхоналарининг ихтиёрида. Биздагиси эса қандайдир темир йўл хўжалиги ҳисобига ўтиб қолган. Ўз кучимиз билан очган шағал ҳавзасида ҳам ишни тўхтатиб қўйишди. Техникамиз бекор турибди.

Беихтиёр бундан бир неча йил олдин район марказида аҳолидан шағал, тупроққа буюртма оладиган идора очилгани ёдимга тушди. У маҳаллий саноат корхонасига қарашли бўлиб, хизматнинг бу тури одамлар учун катта қулайлик яратганди. Ҳақини тўласангиз бас. Зарур миқдордаги шағал, тупроқ уйингизга етказиб бериларди. Машина излаб елиб-югуришга ҳожат йўқ эди. Ҳозир ҳам одамлар уй-жой қуришаяпти, тупроқ ташишяпти. Лекин хизмат ҳақи олдингидек саноат корхонаси ҳисобига эмас, олғир ҳайдовчиларнинг киссасига тушаяпти. Жамоа карьер ҳисобидан бир йилда 774 минг сўм йўқотмоқда. Энди ўзингиз хулоса чиқариб олаверинг: кимга фойда, кимга зарар?

Шу ўринда Зоминда тупроқ тақчилми, деган савол туғилиши мумкин. Аксинча, бу замин тупроғи ўзининг таркиби ва зичлиги жиҳатидан лойбоп. Шуни назарда тутган корхона жамоаси жорий йилда 40 минг сўмлик хом ғишт тайёрлашни назарда тутган эди. Лекин тупроқ олиш учун рухсатнома йўқлиги туфайли иш тўхтаб қолди. Одамлар тарқаб кетишди.

— Биз барибир бу ишни йўлга қўямиз, — деди А. Алимқулов қатъият билан. — Техника-ускуналар етарли. Аҳолининг ўсиб бораётган талаби биздан ички имкониятларни излаб топишни тақозо этмоқда. Қолаверса, бу корхонамиз учун кони фойда. Оз харажат билан кўпроқ фойда олиш ҳозирги куннинг талаби, ахир.

Корхона шаклланиш даврини бошдан кечирмоқда. Муҳими, одамларда эртанги кунга умид ва ишонч кучли. Бу йил икки миллион 854 минг сўмлик саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш кўзда тутилган. Муаммолар ҳам йўқ эмас. Ҳалигача корхонанинг ўз маҳсулотларини сотадиган савдо дўкони йўқ. Шу боис тайёрланган сурп рўмолча, зиғир ва кунжут мойи, зира, майиз, қовурилган нўхат кабиларни савдога чиқариш қийин кўчаяпти. Бундай маҳсулотлар миқдори 10 минг сўмни ташкил этади.

Ҳолбуки, корхонанинг имконияти кенг. У айни кунда мева-сабзавот, олма, қовун қоқи тайёрлаш, узумдан майиз олиш тадбирларини кўрмоқда. Шунингдек, аҳолидан нақд пулга жун ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиб олиш йўлга қўйилди. Ҳозиргача 98 минг сўмлик тери йиғилиб, қайта ишлаш корхоналарига жўнатилди. Келажакда қора тошдан девор безаклари — мармар парчалар тайёрлаш режаси ҳам йўқ эмас. Буларнинг ҳаммаси ўз навбатида малакали ишчи-хизматчиларга эҳтиёжни кучайтираяпти. Ангор эчкисининг жунидан рўмол тўқийдиган малакали ходимлар зарур. Бир сўз билан айтганда, корхона амалий ёрдамга муҳтож. Унга, аввало тупроқ ҳавзаси, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш учун ер майдони ажратилса, мақсадга мувофиқ бўларди. Жамоанинг якдил фикри шундай. Ёрдамчи хўжалик ва иссиқхона учун ҳам ҳозирча жой йўқ. Бу ҳақли талаблар тез орада инобатга олинишига ишонамиз.

...Аёз ака билан узоқ суҳбатлашдик. Унинг ниятлари олий. Сиртдан хотиржам кўрингани билан қалби нотинчлиги сезилиб турарди. Бугунги серғалва ҳаётда ўзини билган одам сокин ва бепарво яшай олмайди. Маҳаллий саноат корхонаси раҳбари сифатида Аёз Алимқуловнинг бир ташвишига ўн ташвиш қўшилган. Вақт ғанимат. Бозор иқтисодиёти, тақчиллик одамларни шошириб қўяяпти. Шундай пайтда маҳаллий саноат маҳсулотлари ҳажмини мумкин қадар ошириш ҳам фарз, ҳам қарз. Бу эса осон иш эмас.

Ҳозир кимнинг ҳам ташвиши йўқ. Ташвишлар ортида умидбахш ва фароқли кунлар бор. Демак, эртанги кунимиздан умидимиз катта. Қалбимизда умид яшар экан, мақсадлар рўёбга чиқишига шубҳа йўқ.

А. СОДИҚОВ.

ҚАШҚАДАРЁДАН ДАРАКЛАР

ҚАРИЙБ УЧ ҲИССА

Усмон Юсупов районидаги Калинин номли давлат хўжалигида чорва учун тўйимли бўлган силос бостиришга катта аҳамият берилаяпти. Шу боис йиллик топшириқ аллақачон адо этилган. Озуқакорлар шу кунгача 1810 тонна силос бостиришга эришдилар. Бу зиммадаги топшириқ қарийб уч бараварга ўринлатилди, демакдир. Маккажўхори силоси бостиришда райондаги Ульянов номли давлат хўжалиги ҳам яхши натижаларни қўлга киритмоқда. Усмон Юсупов райони маккажўхорикорлари жорий йилда 10 минг 500 тонна силос бостириш ниятидалар.

ПЕШҚАДАМЛАР

Қувондиқ Тўймуродов бошқарувчилик қилаётган деҳқончилик участкаси ноз-неъмат бунёдкорлари қўриқ Баҳористон районида биринчи бўлиб давлатга сабзавот ва полиз маҳсулотлари топшириш йиллик режасини бажардилар. 27-давлат хўжалигига қарашли мазкур жамоа 47 ўрнига 68 тонна полиз ҳамда 51 ўрнига 60 тонна сабзавот маҳсулотлари тайёрлади.

Пешқадам сабзаваткору полизчилар режага қўшимча яна 32 тонна маҳсулот тайёрлашга азму-қарор қилишди. Совхозда бу йил 460 тонна полиз ҳамда 134 тонна сабзавот маҳсулотлари тайёрлаш режалаштирилган.

ПОЛИЗЧИЛАР УЛУШИ

26-давлат хўжалиги полизчилари қўриқ Усмон Юсупов районида биринчи бўлиб йиллик маррага етиб келдилар. Улар давлатга 503 тонна қовун-тарвуз сотиб, бу борадаги режани 105 фоизга ўринлатишди. Куни кеча «Тошкент» совхози полизчилари ҳам зафар қучдилар.

Бу йил 2.950 тонна маҳсулот тайёрлашга сўз берган район полизчилари ишларни тобора қизитмоқдалар.

Ҳ. ПИРИМҚУЛОВ.

ПЕШМА-ПЕШ

Зарбдор районидаги хўжаликларга йўлингиз тушса, пахтазорларда мўл ҳосил битганига гувоҳ бўласиз. Қўл теримига киришган қиз-жувонлар далаларда жавлон уришмоқда. Ҳа, пахтазорлар борган сари гавжумлашмоқда, терим суръати соат сайин жадал тус олмоқда. Хўш, қабул пунктларида ишлар қалай? Улар деҳқон пешона тери билан етиштирган ва йиғиб олган ҳосилни тўла-тўкис қабул қилиб олиб, бехатар сақлашга шайми? Ана шу саволни ойдинлаштириш мақсадида ноҳиядаги «Ленин йўли» пахта тайёрлов пунктига бордик.

Корхона теграсига қадам қўйишимиз билан теварак-атрофдаги тоза-орасталик бу ерда мавсумга тайёргарлик юксак даражада ташкил этилганини кўрсатиб турарди. Ёнғиндан муҳофаза қилиш бурчагидаги қизил рангга бўялган анжомлар яққол кўзга ташланади. Уч насос агрегати ёнғин хавфи туғилиши билан ҳовузлардаги тўлатилган сувни юқори босим остида ҳудуднинг истаган нуқтасига етказа олади. Пахтани тоғ қилиб уядиган ускуналаргача ишга шай, ғарам устига ёпиладиган 500 та брезент материаллар кўздан кечирилиб, тахлаб қўйилган, 34 та майдонга равон қилиб асфальт ётқизилган. Таъмирлаш-созлаш ишларини жамоа августнинг сўнгги ўн кунлиги бошларида туғаллаган. Белгиланган юмушларни сифатли бажаришда 12 нафар малакали ишчини бирлаштирган Абдувоҳид Гулмуродов бошлиқ бригаданинг хизмати катта бўлди. Улар зиммага юклатилган вазифани зўр ҳафсала билан адо этиш учун астойдил ишладилар. Бахтиёр Худойбеков, Сафар Ўразбоев, Ўктам Мусулмонов сингари ишчилар тез ва соз меҳнат қилиб, ҳамкасбларига намуна бўлишди.

— Бу йил хўжаликлар топширган 9,5 минг тонна пахтани қабул қилиб оламиз, — дейди пахта тайёрлаш пунктининг мудири Ҳасан Назаров, — далаларда ҳосилнинг чўғи баланд, тайёргарлигимиз ҳам чакки эмас. Мустақил республикамизнинг катта бойлиги — «оқ олтин»имизнинг мисқоли ҳам нобуд бўлишига йўл қўймаймиз...

Ўзбекистон республикасининг яқинда эълон қилинган мустақиллиги бу пахта пункти ишчи-хизматчиларининг ғайратини ва ифтихор туйғуларини жунбушга келтирган. Улар республика бойлигини ҳар қачонгидек кўз қорачиғидек асрашга азму қарор беришган.

С. ҚОЗОҚОВ.

СИФАТ МЕЗОНИ

Деҳқончиликда амалга ошириладиган ишларнинг қайси бирини олиб қараманг, уларнинг ўзига хос мезони — тартиб ва қоидаси бор. Шуларга риоя қилмасдан туриб мақсадга эришиб бўлмайди. Ерни экиш-тикишга тайёрлаш, чигитни сифатли экиб, бехато ундириб олиш, парвариш, ҳосил тўплаш ва ниҳоят сўнггиси етиштирилган ҳосилни оби-тобида, исроф қилмай, тоза ҳолда йиғиштириб олиш.

Бизда бу санаб ўтилган юмушларнинг ҳаммаси кўнгилдагидек бажарилди. Ният қилинган ҳосил яратилди. Агар пахта йиғим-теримини талаб даражасида ўтказа олсак, режадан ўзиб кетишимиз аниқ. Ўтган йили шунга эришганмиз. Жамоа хўжалигимиз Фарғона водийсида биринчи бўлиб 27 сентябрда йиллик режани адо этиб, белгиланган 27 ўрнига 30 центнердан юқори навли ҳосил топширган. Бу йилги ниятимиз у кўрсаткичдан ҳам юқорилашдир.

Ҳозирда 72 гектар майдонда уруғлик пахта етиштирилди. Мақсадимиз — ҳар гектар ердан 35 центнердан ҳосил олиш. Теримни бошлаш олдидан бригадамиз аъзолари билан бирма-бир гаплашиб олдик. Қанақанги шароит бўлса яратиб бериш биздан. Камчиликлар, талаблар бўлса айтинглар. Имконият даражасида бажариб берамиз. Сизлар ҳам пахтани шошилмай, тоза қилиб териб берсангиз бўлгани. Майлига кўпмингкилограммчи бўлманг. Лекин пахтани сифатсиз ҳам терманг. Топширилаётган ҳосил қанчалик тоза бўлса даромадимиз ҳам шунга қараб кўпаяди. Хом, ифлос пахта ҳамёнимизга зарар деб тушунтирдик. Теримчиларимиз бу талабларни яхши тушунишади. Лекин қатъий огоҳлантириш ҳам зарар қилмайди. Сабаби биз уруғлик пахта етиштирамиз. Суръатни ошираман деб сифатни бой беришга ҳаққимиз йўқ. Шунинг учун биз теримчиларни пахтанинг сифатига қараб рағбатлантираяпмиз. Кундалик теримни фалон соатдан бошлаб фалон соатда тугатамиз деган режим ҳам йўқ. Ҳар бир теримчи қулай фурсатда бутун куч-ғайратини кучга солиб меҳнат қилаётир. Терилган пахта пайкалнинг ўзида қабул қилиб олинади. Тошу тарози, транспорт, пахта қабул қилиб олувчилар ҳамиша шай. Аммо пахта қаттиқ назоратдан ўтказилиб сўнгра қабул қилинмоқда. Шарт қуйидагича: пахта нам бўлмаслиги, бирорта пишиб етилмаган чигит аралашмаслиги, хас-чўп бўлмаслиги ва терилган ҳосил ерга тўкилмаслиги керак. Буларга риоя қилинмаган тақдирда етказилган зарар теримчи зиммасига юклатилади.

Ҳозир терим кутганимиз даражасида сифатли бораяпти. Кунига 1,5—2 фоизга етказиб ҳосил топшираяпмиз. Пахтамиз қабул жойидан бирор марта ҳам қайтгани йўқ. Бу йилги режамиз ҳам сентябрдаёқ йиллик режани бажаришдир.

Шу ўринда теримчиларимиз ҳақида мароқ билан гапиргим келади. Гулнора Тожибоева бир гектар ерда ҳосил яратган. Унинг териб топшираётган пахтасини кўриб ҳавас қиласиз. У 10—15 кун ичида йиллик режасини бажаради. Фарида Юсупова, Сабохон Умрзоқоваларнинг ҳаракатларидан ҳам мамнунмиз. Терган пахталарининг ҳаммаси юқори навга топширилаяпти.

Дала шийпонимизда етарли шарт-шароит мавжуд. Мавсумий боғча ишлаб турибди. Энг зарур озиқ-овқат маҳсулотларини далага келтираётирмиз. Муҳими, теримчиларнинг кайфиятлари яхши. Ҳосилни ёғин-сочинли кунларга қолдирмай, йиғиштириб олиш ҳаракатида.

Жамоамиз 707 тонна биринчи репродукцияли уруғлик пахта топшириши керак. Бунда бригадамизнинг улуши салмоқли. Пахта терими ўта машаққатли ва айни пайтда нозик ишдир. Терим даврида талабчан бўлиш энг муҳим вазифадир. Талабчанлик бўлмаган жойда ҳосилнинг сифати пасаяди. Бу — қишлоқ меҳнаткашлари ризқи қийилаяпти дегани. Лекин озроқ бўлса ҳам созроқ бўлгани яхши. Биз эса мўл, ҳам соз ҳосил топшириш ниятида меҳнат қилаётирмиз. Бутун диққат-эътиборимиз шу муродга қаратилган.

Р. ДАДАЖОНОВ,
Булоқбоши районидаги Улуғбек номли жамоа хўжалиги бригада бошлиғи.

ХОРАЗМ ШОЛИСИ

Хоразмдаги «Янгиариқ» давлат хўжалиги ходимлари шоли ўримига киришдилар. Хўжалик бу йил 3500 тонна дон олишни режалаштирмоқда. Шуни ҳам айтиш керакки, бу ишларни қисқа муддатда бажаришмоқчи — ўрим-йиғим ишларига фақат ўн кун ажратилган. Бунинг учун барча техникани олдиндан тайёрлаб, унга далада хизмат кўрсатишни йўлга қўйишди.

Ҳосил ўрим-йиғимининг биринчи кунлариданоқ техниканинг барча турларидан — комбайнлардан, жаткалардан самарали фойдаланилмоқда ва ҳатто ўроқ билан ўрилмоқда. Бу ишда Исмоил Бекчонов бригадаси пешқадамлик қилмоқда, бригада механизаторлари ҳар куни 5—6 гектар ердаги ҳосилни ўриб-йиғиб олмоқдалар.

Ўрим-йиғим қатнашчиларини, мусобақа ғолибларини рағбатлантиришнинг янги шартлари қувонтирди — уларга меҳнатлари учун юқори тариф ставкалари асосида ҳақ тўлашдан ташқари бепул 300 килограммдан шоли берилади. Давлат хўжалиги бунинг уддасидан чиқади. Чунки олинган ҳосилнинг учдан бир қисмини ўз эҳтиёжлари учун қолдиришга қарор қилинди.

Хоразм вилоятининг бошқа ихтисослаштирилган шоликор хўжаликларида ҳам ҳосилни ўриб-йиғиб олишга киришдилар. Шу мавсумда вилоятда юз минг тоннадан кўпроқ қимматбаҳо маҳсулот олиш кўзда тутилмоқда.

(ЎзТАГ).

Дўстлик районидаги Саркисов номли давлат хўжалигида пахтадан мўл ҳосил етиштирилди. Айни пайтда қўлда саралаб териш қизғин. Лекин ҳосилнинг асосий қисми зангори кемаларда йиғиштириб олинади. Шу боисдан агрегатларни пишиқ-пухта созлашга алоҳида эътибор берилди. Ҳозир 88 та терим машинаси, юклагичлар, аравалар ишга шай турибди.

СУРАТЛАРДА: 1. Моҳир механизатор Муҳиддин Ғаффоров. У мавсумда бункердан 150 тонна оқ олтин тўкмоқчи. 2. Машиналар теримга шай.

У. ҚЎШВОҚОВ олган суратлар.

ИКҚИ ТОМОНГА ФОЙДА

Каттақўрғон район комсомол қўмитаси қошида фаолият кўрсатаётган ёшлар маркази яқинда яна бир хайрли ишга қўл урди. Фаолларнинг саъй-ҳаракатлари туфайли ёшлар маркази ҳамда Ижевскдаги «Ижевский» заводи ўртасида икки томонлама фойдали шартнома имзоланди.

— Энди каттақўрғонлик ёшлар мотоцикл излаб узоққа бориб юрмайдиган бўлишди, — дейди вилоят комсомол қўмитасининг котиби П. Собиров. — Чунки шартномага кўра уни ижевсклик биродарлар етказиб беришмоқда.

Дастлабки келишув бўйича 50 та «Иж-Юпитер-3» маркали мотоцикл олиниб, арзон нархда ёшларга сотилди. Корхона маъмурияти районга яна 360 та ана шундай транспорт воситаси жўнатишга қарор қилган. Каттақўрғонлик йигит ва қизлар эса бунинг эвазига 200 тонна помидор ва тарвуз юборишади. Муҳими шундаки, бу маҳсулотларни район ёшларининг ўзлари етиштиришган.

ИШ РАҒБАТГА ЯРАША

Таҳририятга келаётган хабарлар янги моддий рағбатларнинг пахта терими суръатларига тобора кўпроқ таъсир этаётганлигидан далолат бермоқда.

Андижон вилоятининг Олтинкўл районидаги «Коммуна» жамоа хўжалигида қўл терими усталари ўртасида теримчилардан Тўхтахон Нурматова, Одинахон Бозорматова ва Пўлатхон Қўшоқова дастлабки беш кунлик пешқадамлари бўлишди. Улар ҳар куни ўртача 150 килограммдан пахта териб, ўз меҳнатлари учун муносиб тақдирланмоқдалар. Сиёсатхон Абдуллаева бошчилик қилаётган бу бригада пахтакорлари 30 центнерлик ҳосил кўтаришни, давлат буюртмасини эса сентябрь ойининг охиригача бажаришни белгилашган. Шуни мўлжаллаб қўлда ва машинада пахта териш учун кучларни аввалдан тақсимлаб қўйишган. Ҳосилнинг 60 фоизини машиналар ёрдамида териш мўлжалланган.

МАМЛАКАТ БЎЙЛАБ

Свердловскдаги Урал биржаси дастлабки тижоратларида беш ярим миллион сўмлик битим тузилди. Ҳаммаси бўлиб 500 миллион сўмлик моллар савдога қўйилган эди. Бу моллар орасида металлар, ёғоч, кимё маҳсулотлари, шунингдек радиотехника, халқ истеъмол моллари бор.

Мариуполь металлурглари мартен печлари учун ташлаб юборилган металл парчаларни ажратиб олишни мақсад қилиб қўйдилар. Ихтисослаштирилган бригадалар Ильич номли металлургия комбинати ҳудудидаги ва цехлардаги жуда кўп ташлаб юборилган чиқитларни саралай бошлади. Мамлакатнинг бошқа минтақалари билан алоқаларнинг узилиб қолиши ва «иккиламчи қора металл» корхоналарининг ишламаётганлиги натижасида пўлат эритиш агрегатларининг тўхтаб қолиши хавфи пайдо бўлди. «Хазина изловчилар»ни моддий жиҳатдан рағбатлантиришнинг пухта ўйланган тизими ҳамда техникадан тўғри фойдаланиш туфайли ҳар куни эритиш учун 500 тоннадан ортиқ металл парчалар жўнатилмоқда.

Машҳур «Майер» немис фирмаси Киров вилоят маданият бошқармасидан орган, деб аталган чолғу асбобини тайёрлаш учун буюртма олди. Бу мусиқа асбоби келгуси йилда собиқ Александровск костелига ўрнатилади. Бу ерда органли кўргазма зали ташкил этишга қарор қилинган. Бу залда фақат музика янграмайди. Зал бу ерга келувчиларни шаҳар тарихи, бу ерда меъморчилик, тасвирий санъат, халқ ҳунармандчилиги қандай ривожланганлиги билан таништирадиган маданият марказларидан бирига айланади.

Пенза вилоятининг Усть-уза қишлоғида диндорлар маблағи ҳисобига қурилган янги мачит эшиклари очилди. Миллий ўзликни англаш кучайганлиги одамларда у ёки бу миллат тарихига, унинг маданияти ва динига қизиқишни кучайтирди. Пензада татар маданияти жамияти ташкил этилди ва у иш олиб бормоқда. Шу жамият ёрдамида 80 минг татар тўп-тўп бўлиб яшайдиган вилоят ҳудудида қисқа муддатда 12 та мачит очилди, яна учта мачит қурилмоқда. Рус диёрида асрлар давомида православ черковлари, яҳудийларнинг синагогалари ва мусулмонларнинг мачитлари мавжуд бўлган. Эндиликда зарҳал миноралри черковлар ва мачитлар аввалги қиёфасига эга бўлмоқда.

Ташаббус изидан

СЕВИМЛИ МАСЛАҲАТГЎЙИМИЗ

Олтин куз. Саҳий боғлар, далаларнинг файзи, тароватн ўзгача. Куни кеча таърифи кенг ёйилган Тўрақўрғон узумзорларини айландим. Ширин-шакар неъматлар фикри ожизимча фақат мана шу жаннатмакон ўлкадагина етиштирилади. Одамларга меҳр ва ҳавас билан тикиламан. Барча муқаддас ташвиш билан банд. Асли ўзим ҳам деҳқон фарзандиман. Шу райондаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида вояга етдим. Оилада 7 фарзанд эдик. Отамиз Аббосхон Мирзааҳмедов қўлигул соҳибкор сифатида эл-юртга танилган эди.

Ўрта мактабни тамомлаб ҳунар-техника билим юртига ўқишга кирдим. Тирикчилик ўтказиш учун турли ерларда ишлашга тўғри келди. Яхши одамлар ёрдамида Намангандаги пойабзал артели ишчилари сафига қўшилдим. Шароит оғир, асосий иш жараёнлари қўл кучи билан бажариларди. Бироқ йиллар мобайнида барча қийинчиликларни енгиб ўтолдик. Бахтим бор экан, оддий ишчидан корхона директорлигигача кўтарилдим. Дастлабки кунданоқ иш жараёнларини механизациялаш, меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялаш ҳақида бош қотирдим. Мутахассислар, ишбилармонларга суяндим. Кайфиятга, муҳитга кўп нарса боғлиқ экан. Қаранг, кичкинагина артел йилига ўрта ҳисобда 800 минг жуфт пойабзал ишлаб чиқарадиган фабрикага, кўп ўтмай бирлашмага айланди. 1986 йилдан бошлаб вилоят маиший хизмат ва уй-рўзғор буюмларини созлаш, қайта таъмирлаш корхонасининг раҳбари сифатида фаолият юритаяпман.

Умр оқар дарё дейишгани рост экан. Мана, кўз очиб юмгунча 50 ёшга ҳам кирибмиз. Ана шу давр мобайнида корхонада мақтанса арзигулик ютуқларга эришилди. Яқинда республикамизда тузилган тармоқ «Ўзмаишийтехсоз» концернига вилоятлар орасида биринчи бўлиб аъзо бўлдик. Шундай йўл тутиш — давр тақозоси. Ҳар бир раҳбар, мутахассис бир сўмни қаердан олиб, қаерга сарфлашни билиши керак. Зеро, Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги асослари тўғрисидаги қонунда: «Ўзбекистон республикаси чет давлатлар билан дипломатик, консуллик, савдо алоқалари ва бошқа алоқалар ўрнатади, улар билан мухтор вакиллар айирбошлайди, халқаро шартномалар тузади, халқаро ташкилотларнинг аъзоси бўлиши мумкин», деган сўзларни ўқиб жуда қувондик. Буларнинг ҳаммаси республикамизни дунё миқёсида иш олиб бориши, иқтисодий алоқалар ўрнатиши учун асос бўлиб хизмат қилади. Шубҳасиз, Украина, Қозоғистон, Қирғизистон, Болтиқбўйи жумҳуриятлари билан муносабат узвий давом эттирилади. Бизнинг ташкилотимиз ҳам турли корхона ва бирлашмалар билан шартнома тузган. Аммо сўнгги вақтларда ўзаро муносабатларимизда баъзи муаммолар юзага келаётганлигини алоҳида таъкидлаш керак.

Ҳаёт янгиликларга тўла. Кундалик турмушни матбуотсиз тасаввур қилиш мушкул. Кўнгилда борини очиқ айтаман, ҳамкасбларим «Совет Ўзбекистони», «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» рўзномалари билан бир қаторда «Қишлоқ ҳақиқати»ни ҳам севиб ўқишади. Баъзи мақолалар юзасидан қизғин баҳс-мунозаралар бўлиб туради. Айниқса «Қишлоқ ҳақиқати»да чоп этилаётган табиат, алломалар, меҳнаткаш инсонлар фаолиятига оид мақолаларни севиб ўқиймиз. Яқинда жамоа маъмурияти ва касаба уюшмаси қўмитасининг йиғилиши бўлди. Кутганимдек кўпчиликнинг фикри бир ердан чиқди. Маслаҳатлашиб «Қишлоқ ҳақиқати» учун 1992 йилга жамоа жамғармасидан 100 кишини обуна қилишга қарор қилдик. Якка тартибда эса 220 киши ёзилади. Муҳим ишга моҳир ташкилотчи Абдусамад Боймирзаев, бош муҳандис Ҳасанбой Пўлатов масъулдирлар. Шу куни ҳурматли ветеранларимиздан чустлик пичоқчи Раҳимжон Солижонов, наманганлик соатсоз Ғанибой Муродов ҳамда қўлигул уста Зуҳриддин Мирзабоевлар ҳам шу севимли рўзномага обуна бўлдилар.

Истагимиз: пичоқчилик, темирчилик, дегрезлик ва шунга ўхшаш касблар сўнгги йилларда деярли эсдан чиқарилди. «Қишлоқ ҳақиқати» ана шу муҳим соҳа кишилари фаолиятини мунтазам ёритиб борса хўп иш бўларди.

А. АББОСОВ,
«Узмаишийтехсоз» республика концернининг Наманганддаги концерни директори.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

РИМ. Италия Вазирлар Кенгашининг раиси Жулио Андреотти пайшанба куни бу ерда СССР халқ хўжалигини бошқариш комитети раисининг ўринбосари Аркадий Вольскийни қабул қилди. Бўлиб ўтган мазмунли суҳбат чоғида Совет-Италия ҳамкорлиги масалалари, аввало иқтисодий соҳадаги ҳамкорлик масалалари, шунингдек Совет Иттифоқида вужудга келган янги вазият муносабати билан пайдо бўлаётган истиқболлар батафсил муҳокама қилинди. СССРнинг жаҳон иқтисодий алоқалар тизимига қўшилиши билан боғлиқ айрим муаммолар ҳам тилга олинди.

●

ПАРИЖ. Россия янгиланишни бошидан кечирди ва ўзининг бунёдкорлик ишида Москвада августнинг хатарли кунлари ва тунларида биз бирдамликнинг олижаноб кучини тўла-тўкис ҳис этганимиз каби жаҳон ҳамжамиятининг мададига умид қилишга ҳақлидир, деди РСФСР адлия вазири Николай Федоров пайшанба куни бу ерда журналистлар билан учрашувда. Вазир Франция адлия вазири Анри Наллененинг таклифига биноан беш кунлик расмий ташриф билан бу мамлакатга келган. «Коммунизмдан холи бўлган омилкор Россия ўз қарзларини ортиғи билан тўлайди», — деди Н. Федоров ва республика табиат ресурсларининг мўллигини эслатиб ўтди. Унинг гапларига қараганда сиёсатчилар янги авлодининг куч-ғайратларини иқтисодиёт капиталлари янги авлоди билан Россия парламентини қутқариб қолган ва исёнчиларни ҳалокатга олиб борган оддий кишилар уюшмаси билан мустаҳкамланса, Россиянинг келажаги таъминланади.

●

ПЕКИН. ХХР ва Латвия ҳукуматлари икки мамлакат халқларининг манфаатлари ва иродасига мувофиқ элчилар даражасида дипломатия муносабатларини ўрнатиш тўғрисида қарор қабул қилдилар. Бугун эълон қилинган ва икки мамлакат Ташқи ишлар вазирларининг ўринбосарлари имзолаган Хитой-Латвия қўшма ахборотида шу ҳақда гап боради. Томонлар тинч-тотув яшаш қоидалари асосида дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларини ривожлантиришга тайёр эканликларини билдирдилар. Латвия ҳукумати, дейилади ҳужжатда, фақат бир Хитойни тан олади ва Тайвань Хитой ҳудудининг ажралмас қисми эканлигига асосланади. Хитой томони Латвиянинг миллий мустақиллигини ҳимоя қилиш ва иқтисодиётни ривожлантиришга доир куч-ғайратларини қўллаб-қувватлашини, Латвия Бирлашган Миллатлар Ташкилотига қабул қилинишини ёқлаб чиқишини маълум қилади. Хитой чоршанба куни Эстония билан дипломатия муносабатлари ўрнатди. ХХР Ташқи ишлар вазирлиги вакилининг гапларига қараганда ҳозир шу масала хусусида Литва билан музокара олиб борилмоқда.

●

БУДАПЕШТ. Венгриядан Хорватияга қурол-яроғ келтирилаётганлиги тўғрисида Югославия ҳарбий маҳкамаси матбуот шўъбаси тарқатган ҳамма маълумотлар сохтадир, дейилади Венгрия Мудофаа вазирлигининг пайшанба куни эълон қилинган баёнотида. Венгрия самолётлари ва вертолётларини Югославия ҳаво чегараларини бузганликда айблаш ҳеч қандай асосга эга эмас, дейилади ҳужжатда. Биз Югославия томонининг Вилланий районига Венгрия Қуролли Кучлари ҳаво ҳужумидан мудофаа ракета дивизиони келтирилганлиги тўғрисидаги гапларини қатъиян рад этамиз, дейилади баёнотда. Венгриянинг ҳаво чегараларини Югославия томони бир неча бор бузганлиги қайд этилганлигини маълум қилишни ўз бурчимиз, деб ҳисоблаймиз. 10 сентябрь куни кечқурун Югославия ҳарбий қирувчи самолёти Венгрия осмонига ўтганлигини Венгрия томони ўз чегараларини айниқса жиддий равишда бузиш, деб ҳисобламоқда.

●

ПАРИЖ. Камбоджа муаммосини ҳал қилиш тўғрисидаги битим 31 октябрь куни Парижда имзоланиши мумкин, дейишди пайшанба куни кечқурун Франция ташқи ишлар вазири Ролан Дюма билан хусусий ташриф билан бу ерга келган Камбоджа олий миллий Кенгаши раиси шаҳзода Нородом Сианук. Бу ерда эълон қилинган қўшма ахборотда Камбоджа гуруҳлари ўртасидаги музокараларда сўнгги уч ойда эришилган катта силжиш яқин вақт ичида Камбоджа масаласига бағишланган Париж конференциясини чақиришга имкон беради. 31 октябрь можарони кенг миқёсда сиёсий ҳал қилиш тўғрисидаги битимни вазирлар даражасида имзолаш учун тахминий сана, деб таклиф этилмоқда, дейилади ҳужжатда.

●

НЬЮ-ЙОРК. Бугун Флорида штатининг Канаверал бурунидаги космодромдан беш нафар астронавт тушган кўп марта фойдаланиладиган «Дискавери» космик кемаси учирилди. Экипаж беш кун давом этадиган парвоз даврида вазни 7 тоннадан оғирроқ келадиган, атмосфера юқори қатламларини ўрганиш учун мўлжалланган тадқиқот йўлдошини Ер атрофидаги орбитага чиқариши лозим. Бундан ташқари астронавтлар туркум тиббий-биология ва техник тажрибаларни ўтказадилар. «Дискавери» 18 сентябрь куни ерга қўнади. Америка космонавтикаси тарихида биринчи марта космик кема, агар об-ҳаво шароити имкон берса, тунда Флоридадаги Жон Кеннеди номли космик тадқиқотлар марказининг учиш ва қўниш майдонига қўнади. НАСА вакилининг хабар қилишича, космик кеманинг барча тизимлари «Дискавери» ёқилғи бакидан гелий бир оз чиқиб кетганлигини ҳисобга олмаса, меъёрида ишлаб турибди. Мутахассисларнинг гапларига қараганда гелийнинг оқиб чиқиши хавф туғдирмайди ва кема парвозига таъсир қилмаслиги керак.

(ТАСС).

СУРАТДА: Кувайт аёллари.

В. ЛЕБЕДЕВ олган сурат. (ТАСС).

ПРЕЗИДЕНТ ЁРДАМЧИСИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС мухбири Иван Лебедев). АҚШ Президентининг давлат хавфсизлиги бўйича ёрдамчиси Брент Скоукрофт якшанба куни Эй-Би-Си телекомпанияси мухбири билан суҳбатда Совет Иттифоқи қишдан чиқиб олишига ёрдам бериш учун Қўшма Штатлар унга озиқ-овқат билан ва инсонпарварлик ёрдами бериш масаласини кўриб чиқаётганини айтди. Шу билан бир вақтда, Б. Скоукрофтнинг гапларига қараганда, СССРда иқтисодиёт соҳасидаги ислоҳотларнинг самарали дастури амалга оширила бошлаган тақдирдагина унга кенг миқёсда иқтисодий ва молиявий ёрдам берилади.

«Ёрдамнинг икки тури мавжуд, деди Президентнинг ёрдамчиси, уларнинг бири инсонпарварлик ёрдами бўлиб, Совет Иттифоқига у қишдан чиқиб оладиган миқдорда ана шундай ёрдам кўрсатилиши керак. Ҳозир АҚШ Қишлоқ хўжалик вазирининг ўринбосари Ричард Кродер бошлиқ делегациямиз СССРда турибди. Делегация мамлакатнинг ана шундай ёрдамга эҳтиёжини ўрганяпти. Ёрдамнинг яна бир тури — уларнинг бозор иқтисодиётига ўтишга доир ислоҳотлар дастурини амалга оширишда иқтисодий ёрдамлашишдир. Ёрдам самарали бўлиши учун шу турдаги ҳар қандай ёрдам ислоҳот жараёнларини давом эттириш мақсадини кўзлаб берилган пулнинг манфаатли сарфланишига кафолат берадиган ислоҳотлар дастурига биноан берилиши керак. Акс ҳолда улар беҳуда сарфланади».

Б. Скоукрофт Литва, Латвия ва Эстонияга Американинг ёрдами тўғрисидаги саволга жавоб қайтариб, «Болтиқбўйи давлатлари бутунлай бошқа муаммодир» деди.

БУЮК ҲОМИЙ

Улуғ адиб, мутафаккир шоир, давлат арбоби Алишер Навоийнинг ижодий фаолияти адабиётимизда ҳар тарафлама чуқур ёритилган. Маълумки, Ойбек, Миркарим Осим, Иззат Султон, А. Ҳайитметов ва бошқалар Навоий образининг турли қирраларини бадиий гавдалантиришга эришдилар. Бундан ташқари улуғ шоирнинг инсонпарварлиги, илм-фан ҳомийси эканлиги ҳақида Садриддин Айнийнинг «Алишер Навоий ва тожик адабиёти» мақоласида, Бўрибой Аҳмедовнинг «Навоий замондошлари хотирасида» А. Ўринбоев, М. Ҳасановнинг «Навоий замондошлари мактубларида» ва бошқа илмий ишларда ўз аксини топди. Алишер Навоий бағри кенг мураббий, сахий инсон, илму одоб аҳлининг меҳрибон ва мушфиқ ғамхўри, адабиёт ва санъат оламининг ҳомийси сифатида ҳам донг таратгандир. Бу унинг замондошлари ва ўз асарлари саҳифаларида акс эттирилган.

Навоий замони Хуросонда маданий кўтарилиш, юксалиш даври бўлган. Унинг шахсий ташаббуси билан мамлакатда улкан иморатлар, масжиду мадрасалар, хонақо ва иншоотлар қад кўтарган. Ўз атрофига шоиру олимлар, ҳунарманду санъаткорларни тўплаб, илм, маданият ҳамда санъатнинг бениҳоя равнақ топиши учун шароит яратиб берган, уларга раҳнамолик қилган. Шу хусусда тарихнавис Хондамирнинг ёзиб қолдирган ушбу сатрлари беихтиёр ёдга келади: «Амир Алишернинг фазлу ҳунар табақасининг аксарига ғамхўрлиги зўрдир. Базҳиб ва тасвир илму ҳунар наққошлари ва давр муҳандисларининг кўпи ул ҳазратнинг тарбия ва таълим воситаси билан бу ҳунарларни ўргандилар ва атроф оламда монанди йўқ яхшилар тенги бўлдилар».

Буюк ватандошимиз Заҳириддин Муҳаммад Бобур: «Аҳли фазл ва аҳли ҳунарга Алишербекча мураббий ва муқаввий маълум эмаским, харгиз пайдо бўлмиш бўлғай. Устоз Қулмуҳаммад ва Шайхи Нойи, Ҳусайн Удийким сөзда саромад эдилар, бекнинг тарбият ва тақлияти билан мунча тараққиёт ва шуҳрат қилдилар. Устоз Беҳзод ва Шоҳ Музаффар тасвирида бекнинг саъий ва эҳтимоми билан мундоқ машҳур ва маъруф бўлдилар. Мунча биноий хайриким, ул қилди, кам киши мундоққа муваффақ бўлмиш бўлғай», деб бежиз таърифламаган эди.

Ўша даврдаги буюк олим, шоирларнинг баъзи асарларининг бунёд бўлишида Алишер Навоийнинг хизмати бебаҳодир. Жумладан, Садриддин Айний мақоласида қайд қилинганидек, «Абдураҳмон Жомийнинг «Адвор», Мавлоно Камолиддиннинг «Равзат ул-аҳбоб», Давлатшоҳ Самарқандийнинг «Тазкират-уш-шуаро» асари Алишер Навоийнинг моддий ва маънавий ёрдами туфайли рўёбга чиққан. Алишер Навоий Мирхонддай улкан тарихнависга ҳам ҳомийлик қилган. Садриддин Айнийнинг таъкидлашига кўра, Навоий Мирхондга ёзилажак асарнинг режасини тузиб беради ва зарурий манбалар билан таъминлайди.

Хондамирдек етук тарихнависнинг ҳаёти ва ижодида А. Навоийнинг ўрни жуда катта бўлган. Улуғ шоир Хондамирдан 40 ёш катта бўлган ва унга отадек меҳрибонлик қилган, бутун ижоди камол топишига ўз таъсирини кўрсатган. Хондамир Навоий таклифи билан асарлар ёзган ва уларни номлаган.

Буюк ҳаттот Султон Али Машҳадий Навоий асарларини кўчириб, ҳамиша унинг ёрдамидан баҳраманд бўлган.

Шарқнинг Рафаэли деб номланган Беҳзоднинг ижодий равнақи Навоий номи билан боғлиқ. Тасвирий санъатдан яхши хабардор бўлган Навоий Беҳзод истеъдод чашмасининг кўзини очган ва камолот чўққисига кўтарган.

Навоийнинг замондоши машҳур ҳаттот Хўжа Абдулла Марварид ҳам шоир кўмаги туфайли кейинчалик муҳрдор бўлган. Улар ўртасида ижодий ҳамкорлик давом этган. Восифийнинг айтишича, Абдулла Марварид Навоий ғазалларига куйлар басталаган, Ҳиротда бу ашула ва куйни билмаган хонадон деярли бўлмаган.

Навоий номига йўлланган ва ўзи ёзган хатлардан ҳам унинг илм-фан ҳомийси эканлигини билиб олиш мумкин. Яқинда чоп этилган «Навоий замондошлари мактубларида» деган рисолада шеърият мулки султонининг инсонпарварлик, одиллик хислатлари баён этилган. Муҳаммад ибн Аминутдин Навоийга хат йўллаб: «Ночор ва ожиз кишиларга нисбатан иноят ва марҳаматингиз равшан бўлганлиги учун ортиқча мубоплаға қилиб ўтирмайман»,— деб ёзади.

Алишер Навоий илм-фан, санъат ходимларига ҳомийлик қилар экан, бу маблағларни қаердан олган — деган савол туғилади. Аввало у ўз ерларидан, деҳқончилик хўжалигидан келган маблағларни ишлатган. Бу ҳақда у «Чордевон»нинг муқаддимасида маълумот бериб ўтади. Шунингдек, «Вақфия» асарида, ўзининг барча қурилишларини ва ерларини вақф фойдасига берганлигини ҳамда мазкур мулкларига вақфнома ҳужжатлари тузилганлигини таъкидлайди. Архив материалларида ҳам Навоий ерлари ҳақида маълумотлар учрайди.

Алишер Навоий бутун умрини, ҳаётини, бор-йўғини халққа бағишлади, сарфлади. Бу ҳақда Навоий ўз шеърларида ёзади:

«Одами эрсанг демагил
одами,
Оникким, йўқ халқ ғамидин
ғами».

У одамларга қарата:

«Даврон элининг жисмида
жон бўлғил,
Ҳам жонларига дармон
бўлғил»,

дейди.

Буюк шоир Навоий бутун ижодини, молу мулкини илм-фан тараққиёти йўлига сарфлагани унинг катта ҳомийлигидан далолат беради.

Муборак ЮНУСХЎЖАЕВА,
тарих фанлари номзоди.

Узоқ ўтмишга назар ташласак ота-боболаримиз кўклам ўз сепини ёйгандан то кеч кузгача тоғу тошларга, кенг даштларга чиқиб кетганлар. Ўтов тиклаб оилалари билан истиқомат қилганлар. Сурув-сурув қўй боққанлар, деҳқончилик қилганлар. Шу билан тирикчилик ўтказганлар.

Қашқадарё вилояти Деҳқонобод ноҳиясидаги ўт—уруғчиликка ихтисослашган Ойбек номли жамоа хўжалиги тоғ адирларида жойлашган, бу ерда истиқомат қилаётган аҳолининг деярли барчаси қўнғирот уруғидан тарқалган. Улар бугунги кунда ҳам бобомерос анъаналарига содиқ қолиб эрта баҳордан оиласи билан адирларга кўчиб чиқадилар. Ёзнинг иссиқ кунлари муздаккина қимиз ичиб, тер тўкиб меҳнат қиладилар.

СУРАТДА: Дўконхона қишлоғида яшовчи оилалардан бири.

Б. ИСМОИЛОВ олган сурат.

Тил ва дил

ҲАР ИШДА МЕЪЁР ЯХШИ

Ўзбек тилига давлат мақоми бериш тўғрисида қонун қабул қилинганига ҳам қарийб икки йил бўлиб қолди. Шу давр ичида жумҳуриятда унинг мавқеини кўтариш борасида муайян ишлар амалга оширилди. Буни Тошкент давлат иқтисодиёт дорилфунуни мисолида ҳам кўриш мумкин. Дарсликлар, ўқув қўлланмалари, ишлаб чиқариш амалиёти бўйича дастурлар, услубий қўлланмалар, турли масалалар тўпламлари ҳамда бошқа ўқув жараёни учун зарур бўлган ҳужжатлар ўзбек тилида тайёрланиб, нашр этилди. Миллий гуруҳларда машғулотлар она тилида олиб борилмоқда. Буларнинг барчаси ёшларда ўз тилигагина эмас, балки Ватанига, халқига бўлган меҳр-муҳаббатини, садоқатини оширмоқда.

Қайта қуриш шарофати билан республикамиз, ўзбек халқи иқтисодий ва сиёсий мустақилликка эга бўлди. Хорижий мамлакатлар билан кўп қиррали алоқалар ўрнатилаяпти. Бу борада фақат савдо-сотиқ билан чекланиб қолинмасдан, илмий-техникавий алоқалар, мутахассислар тайёрлаш ишлари кенг йўлга қўйилаётир, ҳамкорликда кичик корхоналар ташкил этилмоқда.

Турли расмий сунъий тўсиқларнинг олиб ташланиши, тараққий этган хорижий мамлакатлар билан алоқаларнинг йўлга қўйилиши, улардаги юқори унумли техника ва технологияни республикамиз саноатида, қишлоқ хўжалигида ҳамда бошқа соҳаларида қўллаш иқтисодиётимизни кўтариш, шу асосда халқимиз турмуш даражасини юксалтириш имконини беради.

Бу имкониятни рўёбга чиқариш, воқеликка айлантириш учун халқимиз, айниқса мутахассисларимиз она тилини чуқур билишлари, ардоқлашлари керак. Айни вақтда хорижий тилларни, айниқса, дунёдаги кўпчилик мамлакатларда оммавийлашиб кетган халқаро тилларни яхши билишлари талаб қилинади.

Хорижий тилларни билиш ва уларда мулоқот қила олиш ҳозирги кунга келиб ҳаётий заруратга айланмоқда. Чет эл мамлакатлари билан иқтисодий, савдо-сотиқ, фан ва техника ҳамда сиёсий алоқаларнинг кучайиши хорижий тилларни билишга бўлган қизиқишимиз ва эҳтиёжимизни ошириббгина қолмай, шунга монанд ўзга халқларнинг ҳам ўзбек тилини ўрганишга бўлган интилишларини кучайтирмоқда.

Иқтисодиётда бозор муносабатларини кенг жорий қилишга киришдик. Бозор эса чегара билмайди. Республикамизнинг иттифоқ ва айниқса, жаҳон бозорида муваффақиятли қатнашуви, бу жараёнда ўзбек халқининг ўрни ва мавқеи ҳам чет тилларни билиш масаласига боғлиқ. Мана шуларнинг ҳаммаси чет тилларда мулоқот қила олишимизни, бошқа халқлар ўзбек тилини ўрганишлари учун қулай шароит яратиб беришимизни тақозо этади. Бундай шароитдан бири турли халқ тили таркибидаги байналмилал сўз ва ибораларни билиш, улардан кенг фойдаланиш воситасидир.

Ҳар бир давлат ва унинг аҳолиси халқаро алоқаларда қанчалик кўп ва фаол қатнашса, бошқа халқлар билан алоқалари юксак даражада бўлса, шу халқ тилида байналмилал иборалар, сўзлар шунча кўп бўлади. У ёки бу халқ тили таркибида шундай сўзлар қанча кўп бўлса, бу ўша халқ миллий тили учун камситиш манбаи бўлмасдан, балки унинг халқаро обрўси катта эканлигини, шу тилни бошқа халқлар ҳам тезроқ ўрганиши ва ундан ўз эҳтиёжларини қондиришда фойдаланишлари зарурлигини кўрсатади. Мен бу оддий ҳақиқатга муштарийлар диққатини қаратишимдан мақсад республикамизда тил тўғрисидаги қонун қабул қилинганидан кейин ўзбек тили софлигини сақлаш мақсадида жуда кўп худди шундай байналмилал сўзлар муомаладан чиқариб ташланмоқда.

Шуни айтиш керакки, табиатда, жамиятда кундалик турмуш тарзида мутлоқ соф нарса камдан-кам учрайди. Ўзбек тилининг софлигини сақлайман деб, муносабатларимизни тўла ифода қилаётган, ўз она тилимиздаги атамалардай бўлиб қолган сўз ва ибораларни муомаладан чиқариб ташлаш тараққиётга ва халқ равнақига салбий таъсир қилмасмикин?

Кейинги вақтларда тилимиздаги у ёки бу сўзни бошқаси билан алмаштиришда у «шарққа» тааллуқли, бу «ғарбга» таллуқли қабилидаги мезон ҳам ишлатилмоқда. Тўғри, бизнинг урф-одатларимиз, тилимиз Шарқ мамлакатлари халқлари руҳига яқинроқ, лекин бу бошқа минтақалардаги халқларнинг энг яхши урф-одатларини ва бошқа ютуқларини, технологияларини олмайлик, улардан юз ўгирайлик деган маънони билдирмайди, албатта. Масалан Ғарбда кенг ишлатиладиган «алгебра» арабча «ал-жабр» нинг ёки «алгоритм» «Ал-Хоразмий» сўзларининг андак ўзгарган кўриниши эканлиги кўпчиликка маълум.

Яқинда Туркиядан келган бир олим ўзбек телевидениесидан сўзга чиқиб, Истамбул университетида фалонча факультет бор деган иборани ишлатди. Туркиядек энг тараққий этган туркий давлат учун ҳам «университет», «факультет» сўзлари «дорилфунун» ёки «куллиёт» атамаларидан қулайроқ ва байналмилалроқ бўлса керакки, бу сўзлар кишилар онгига сингиб, бевосита муомала воситасига айланиб қолган. Шунинг учун ҳам ҳозирги тилимизда мавжуд бўлган, жаҳоннинг кўпчилик мамлакатлари халқлари тилларида фаол ишлатиб келинаётган сўз ва атамалар иложи борича сақланиб қолинса, бу кони фойда, холос. Лекин кундалик муомалада мавжуд сўзларни аралаш-қуралаш ишлатаверишш тилимиз софлиги ва равонлигига, гўзаллигига путур етказибгина қолмай, умуммаданий ҳаётимизга ҳам салбий таъсир кўрсатиши мумкин.

Бошқа воқеа-ҳодисалар сингари тил ҳам қотиб қолган бир нарса бўлмай, жамият тараққиёти, муносабатлар даражаси ва кўламининг ўзгариши билан ривожланиб, такомиллашиб боради. Иқтисодиётда бозор муносабатларининг амал қилиши шу жараёнга бевосита тааллуқли бўлган, дунёдаги жуда кўп халқлар тилида ишлатилаётган сўзларнинг, ном ва атама-ибораларнинг тилимизга, кундалик турмуш тарзимизга кириб келиши ўзбек тилини бойитишидан ташқари, халқаро иқтисодий муносабатларни ҳам енгиллаштиради.

Масалан, «акция», «сертификат», «менеджер», «маркетинг», «бизнес», «концерн» ва шу каби атамалар халқаро иқтисодий мулоқотларда кенг қўлланилади. Бу сўзларнинг айнан ўзининг ишлатилиши улар мазмунини тўлароқ акс эттиради. Кўпинча «акция» сўзини «қимматли қоғозлар» бирикмаси билан алмаштириб, ўзбекча маънодош сўз тариқасида фойдаланилмоқда. Лекин «қимматли қоғозлар» degani бу кенг тушунча бўлиб, айнан «акция»нинг эквиваленти бўла олмайди. Акция, сертификат, заёмларнинг ҳаммаси қимматли қоғозлар саналади. Алоҳида олганда уларнинг ҳар бири аниқ ўз вазифасига, фарқига эга.

Кўриниб турибдики, халқимизнинг «Тилга эътибор — элга эътибор» деган доно ибораси ўйлаб, халқ манфаатини кўзлаб айтилган. Шунинг учун жумҳурият Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Атамалар қўмитаси кенгашиб, сўзлар ва атамаларга баҳо беришда, улар тақдирини ҳал қилишда, жамоатчилик муомаласига киритишда бизнинг камтарин мулоҳазаларимизга ҳам эътибор беради, деган умиддаман.

Ўзбек тили ўзбек халқининг туб манфаатларига ва келажак равнақига хизмат қилиши керак.

Қ. ҲАМДАМОВ,
Тошкент давлат иқтисодиёт дорилфунуни аграр-саноат иқтисодиёти ва режалаштириш кафедрасининг мудири.

МЕҲР ВА ҚАҲР

ОЛАМ ТИЛСИМОТЛАРГА ТЎЛА

Бўрилар ҳақида гап кетгудек бўлса, ҳаммамиз уни йиртқич ҳайвон сифатида кўз олдимизга келтирамиз. У чорва молларига қирон келтириши, одамларга зарар етказиши ҳақида гапирамизу, ҳали ўрганилмаган бошқа жонзотларга хос хислатлари ҳақида мулоҳаза қилмаймиз. Қуйида бўрилар ҳаётини билган, улар чангалидан омон қолган кишилар таассуротларини эътиборингизга ҳавола қилмоқчимиз.

40-йилларнинг куз фасли, айни пишиқчилик. Наманган ноҳиясидаги Ленин номли жамоа хўжалиги аъзолари Бўз ноҳиясига (ҳозирги Комсомолобод ноҳияси Мирзааҳмедов номли совхоз) деҳқончилик қилиш учун боришарди. Улар орасида Ҳакимжон ака Раҳмонов ҳам бор эди. Бақувват жуссали, кенг яғринли бу одам давраларда бўри ҳақида гап кетиб, у ҳўкиз, эшак ёки одамни олиб кетибди, дейишса ҳеч ишонмасди. «Бўри одамни кўтара олмайди», дерди у ўзига ўзи.

Ўша пайтларда Бўз ноҳияси ўзлаштирилаётган бўлиб, қамишзорлар кўп эди. Одамлар эса қамиш ўрилган жойлардан юрардилар. Мана шу одам кунлардан бирида ўз полизида эски чопонини кийиб, қовун қўриқлар эди. Ғира-ширада қамишлар ичидан бир нарса шағир-шутир қилиб чиқа бошлади. Ҳакимжон ака кўзларига ишонмади. Маҳлуқ яқинлашиб келаверди. Атрофида ёрдам берадиган ҳеч ким йўқ. Ҳакимжон ака: «Қани нима қиларкин», деб жим ётаверди. У бўри экан. Яқин келиб, оёғини ҳидлади. Сўнгра оғзига яқинлашиб, ҳидлади-ю шартта ёпишди. Шунда чопони асқотди. Бўри уни тишлаб, елкасига олмоқчи бўлди, аммо кўтара олмай мункиб кетди. Ҳакимжон ака йиртқич билан қаттиқ олишди. Йиртқич ариқ ўртасига шалоп этиб тушди, устидан босиб олган Ҳакимжон ака бўри ёлларидан маҳкам ушлади. Орадан ярим соатча ўтгач, бўри ўлди. Ҳакимжон ака унинг жасадини капасига судраб келиб, одамларга бўлган воқеани сўзлаб берди.

Ўтган йили Наманган шаҳрида яшовчи дўстимникига меҳмон бўлиб борганимда ёши 70 дан ўтган бир қария билан суҳбатлашиб қолдик. Исми Анваржон ака. У бизга қўқонлик бир йигитнинг бўрилар билан олишгани ҳақида сўзлаб берди.

— Очарчилик йиллари. Бир бурда нон топиш мушкул. Наманагандан Тошкентга адир ва тоғлар орқали араваларда 15—20 нафар киши бўлиб, савдо қилгани борардик. Бу воқеа 50 йил аввал йўлда рўй берган, — деб ҳикоя қилади отахон. — Савдогарларга, яъни бизга наманганлик Ғофир қори деган киши бош эди.

Сафарларимиздан бирида адирлардан от-уловлар билан кетиб борардик. Бизда пичоқдан бошқа қурол йўқ. Бўрилар бизни тепаликдан бир чақирим ергача кузатиб боришди. Кўпчилик бўлганимиз учун хужум қилишмади. Энди ўтиб олдик, деган пайтда қаршимиздан қоп орқалаб олган бир келишган йигит келаётганини кўрдик. Қўлида ҳассаси ҳам бор эди. Суриштирсак, Қўқондан Тошкентга келиб, қайтиб кетаётган экан. Исмини Маткарим, яшаш жойини Қўқон шаҳри, деб айтди. Шунда йўлбошчимиз Ғофир қори уни орқага қайтаришга уриниб, йўлда бўриларга ем бўлишини айтувди, «Бу йўллардан кўп ўтганман, ота», деб жавоб берди-да, араваларни четлаб ўтиб, орқасида қоп, ҳассасини белига қистирганча йўлга тушди.

Ғофир қори отларни аравадан чиқариб, эгарлашни буюрди. Биз 10—15 чоғлиқ савдогарлар унинг не сабабдан йигитга қизиқиб қолганини тахмин қилиб, отларни эгарладик. Йигит ярим чақирим юргач, бўриларни кўрди шекилли энгашиб, бир нима қилди-да, яна кетаверди. Узоқдан қўлимизга таёқ тутганча кузатиб борардик.

Изғиб юрган бўрилар галаси бирдан тепаликдан қуюндай ёпирилиб келиб, ташланиб қолишди. Йигит тик турган ҳолда ҳар урганида биттадан бўрини ер тишлатарди. От қўйиб етиб борганимизда беш-олтита бўри қумликда чўзилиб ётарди. Яна бири жон талвасасида инграй-инграй қумга беланиб, жон берди. Қолган бўрилар эса қочиб кетишди.

Бундай назар солсак, ҳалиги йигит чопони устидан сонига, билакларига ва қорнига чилвир арғамчи боғлаб олган экан. Унинг айтишича, қопида доим чилвир арғамчи олиб юраркан. Кези келган пайтларда уни боғларкан, бўри арғамчини тишлаб олгач, уни узиб юбормагунча тортавераркан. У эса йиртқичларни пичоқ билан жаҳаннамга равона қиларкан. Ўшанда йигитга қойил қолган Ғофир қори унга от, пул ва дон-дун совға қилди.

Кейинчалик бу воқеани яна бир жойда эшитдик. Иккала воқеа ҳам бир-бирига жуда ўхшарди. Суриштирсак, бизга ҳикоя қилиб берган Анваржон ака ноҳиямиздаги қишлоқ қизларидан бирига уйланган эканлар.

Ўтган йили декабрь ойида бизникига қўшнимиз Қумрихон ая Раҳмонова меҳмон бўлиб чиқди. Яна Бўз ноҳиясидан гап очилиб қолди. У бир воқеани сўзлаб берди.

— Ўғлим билан Бўзда деҳқончилик қилардик. Қўшнимизнинг номи Михаил, хотинининг исми эса Маруся эди. Уни Мастура дердик. Уларнинг олти ойлик фарзандлари бор эди. Улар Бўзга Тошкентдан кўчиб келган эдилар. Тегирмонни «ўт тегирмон» дейишарди. Чунки у сув билан эмас, трактор ёрдамида юргизиларди.

Тегирмон ёнида бир хонали уй бўларди. Атрофи қамишзор, баланд бўйли ғумайлар ўсиб ётарди. Уйлар эса у ер-бу ерда, ораси бир чақиримча келарди.

Бир кун Михаил тегирмон олдида ўтирган иккита бўрига кўзи тушади. Уйига кириб, қўшотарини олиб чиқади-да, бирини отади. Лекин бўри қочиб, қамишлар ичида ғойиб бўлади. У эса ўша куни тегирмоннинг йиқилиб кетган деворини уриш учун дераза тагидан лой қилади. Ёз кунлари эди. Михаилнинг хотини эрталаб бўрининг болалари юрганини айтади. Михаил қўшотарини олиб, уларнинг бирини нишонга олади. Ўқ теккани қулайди. Иккинчи ўқ қочиб кетаётган яна бир бўри боласини йиқитади. Милтиғи билан ташқарига чиққан Михаил қон изидан бориб, қамишлар ичидан бўри уясини топади. Қолганларини ҳам ўлдиради. Аммо она бўрини бундай қилиш унга насиб этмайди. Кечқурунлари уйи атрофида унинг фарёдларини кўп эшитар, лекин ўзи кўринмас эди.

Орадан бир ҳафта ўтгач, йиртқичнинг увиллаши эшитилмай қолади. Ёз бўлгани сабабли ҳаво дим. Михаил энди бўри яна келишга дов бермайди, деб деразанинг бир қанотини очиб қўяди-да, хотини билан уйқуга кетишади. Тунги соат учлар чамаси қасос олиш пайида юрган она бўри уй атрофида пайдо бўлади. Деразанинг очиқлигидан фойдаланиб, ичкарига киради.

Тор уйда Михаил билан Маруся қаттиқ ухлаб ётишарди. Ўртада уларнинг адёлга йўргакланган олти ойлик боласи ҳам ширин уйқуда. Михаил оёғи устидан нимадир ўтганини сезиб, чўчиб уйғонганида деразадан пастга сакраган йиртқичнинг ой нуридаги соясини кўради. Хотинига қараса, ухлаб ётибди. Аммо бола йўқ. Қичқириб, милтиққа ёпишади. Ўзини ташқарига отади. Уларнинг фарёдини эшитиб, қўшнилари етиб келишади. Михаил бўри қочган томонга қўшотарни кўтарганича чопади. Унинг орқасидан бешотар ва кетмон кўтарган қўшнилари эргашадилар.

Орадан анча вақт ўтгач, Михаилни икки қўшниси суяб етаклаб келишганда уйи атрофига қўшни хотинлар йиғилиб, Маруся билан ўтиришарди. Рафиқаси қўлида эса бегуноҳ гўдаги! У онасини эмарди. Бўри йўргакдаги болани тишлаб, деразадан сакраганда гўдак лой ўрага сирғалиб тушиб қолганди...

Маматхон ака Сариқ думи калта бўлгани учун итни Калта деб атарди. Уларнинг ҳам капаси бўлиб, ит унинг орқа томонидаги пастак ерда ётарди. Бир куни Маматхон ака капасида ёлғиз қолади. Тунда ит ҳадеб ириллайверганидан уйқуси қочиб, юрагини ғашлик босади. Капага ёпилган шохшаббаларни қайириб қараса, рўпарасида катта кўк бўри ўтирибди. Милтиғи йўқ, кетмони ташқарида, ёнида фақат пичоқ бор.

«Нима қилсам экан», деб туриб қолади. Бўри шу орада капага яқинлашади. Маматхон ака Калтани ёрдамга чақиради. Ит капа тепасидан бўри устига ташланади. Улар анча олишишади. Маматхон ака қўлида кетмон билан «жанг»ни кузатиб туради. Олиша-олиша бўрининг тинкасини қуритиб, у ёққа-бу ёққа ирғитиб ташлаган Калта йиртиқичнинг бир қулоғини узиб олди. Ҳолдан тойган йиртқич ниҳоят ўлади. У Михаиллардан қочиб, аламзада бўлиб юрган бўри экан...

Ҳозир бўриларни учратиш амри маҳол. Қарияларнинг айтишларича, 40-йилларда ўлкамизда нафақат бўрилар, балки тустовуқ, тулки, олмахон, қуён каби ҳайвонлар ниҳоятда кўп бўлган. Эндиликда улар қирилиб кетишди. Уларни ҳам муҳофаза остига олиш керак.

Т. МАМАЖОНОВ.

Ойнаи жаҳонда

20 СЕНТЯБРЬ,
ЖУМА

● ЎзТВ I

8.00 «АХБОРОТ».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 «ШЕРМАТ ФАЙЗУЛЛАЕВ КУЙЛАЙДИ». Фильм-концерт.
9.05 Ойбек. «НАВОИЙ». Видеофильм. 9-қисм (такрор.).
10.15 «ЁШЛИК» студияси кўрсатади. «НИШОНА».

* * *

18.00 ЯНГИЛИКЛАР.
18.10 «Коинотдан келганлар». Мультфильм. 1-фильм.
18.25 «ФАН» телеойномаси.
19.00 «ПАХТАКОРЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАРИ».
19.30 «АХБОРОТ» (рус тилида).
19.50 ХОТИРА. Ўзбекистон халқ артисти Тошхўжа Хўжаев.
21.00 «АХБОРОТ».
21.25 Биржа янгиликлари.
21.40 Б. Исроилов. «ДИЁРИМНИ КУЙЛАЙМАН». Мусиқий кўрсатув.
22.30 «ЭКРАН ТАНИШТИРАДИ...».
23.30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

19.05 «Уолт Дисней таништиради...». Мультфильмлар тўплами.
20.00 «ПУЛЬС». Хабарлар.
20.10 РЕКЛАМА.
20.20 «ОСИЁ ОВОЗИ».
22.25 «КИНОНИГОҲ».

● МТ—ОРБИТА-4

6.00 «ТОНГ».
8.30 «...16 ЁШГАЧА ВА УНДАН КАТТАЛАР».
9.15 Инновация.
9.30 Бир актёр театри. Е. Шифрин. «МЕН ШОСТАКОВИЧ АСАРЛАРИНИ КУЙЛАЙМАН».
11.00 «Чўртан балиқ амри билан». Мультфильм.
11.30 ТСН.
11.45 Футбол шарҳи.

* * *

14.30 ТСН.
14.45 «СИРЛИ ИЛТИФОТ». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
15.50 Лев Власенко концерти (фортепьяно).
16.15 «Бўса». Мультфильм.
16.20 Болалар учун фильм. «З» ПЛАНЕТАСИ ҲАҚИДА ЁЗГИ ТААССУРОТЛАР». 2-серия.
17.30 Биржа янгиликлари.
18.00 ТСН.
18.15 «ИНСОН ВА ҚОНУН».
19.00 «ШЕРИК».
19.30 «Ер — она масканимиз». Фототанлов.
19.35 «ВИД» таништиради: «Мўъжизалар майдони».
20.30 ИНФОРМАЦИОН ПРОГРАММА.
21.10 Футбол шарҳи.
21.55 «ВИД» таништиради.
01.10 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
01.30 «ЎЗ ҲИСОБИДАН ОТПУСКА». Телевизион бадиий фильм. 1-серия («Мосфильм» Венгрия телевидениеси биргаликдаги маҳсулоти).

ҲАР ТЎҒРИДА

БРЮССЕЛЬ. Бельгия пойтахтининг марказий кўчаларидан бирининг номи аввалги ҳолида сақланиб қоладиган бўлди. У Сталинград кўчаси деб аталарди. Брюссель Муниципал кенгаши душанба куни бу шоҳ кўчани Горбачев номи билан аташ тўғрисидаги таклифни рад этди. Бу таклифни илгари сурган депутатлар ўз мақсадларини СССРнинг ҳозирги Президенти мамлакатда туб ислоҳотлар жараёнини бошлаб бергани, Сталин эса кўпдан-кўп жиноятлар ҳамда хору-зор қилинган миллионлаб кишиларнинг ҳаёти учун жавобгар эканлиги билан асослаган эдилар.

Бироқ кенгаш аъзоларининг кўпчилиги бу фикрга қўшилмади. Брюссель бургомистри Эрве Бруон мунозарага якун ясаб таъкидлаганидек, «Сталинград» сўзи фақат мустабид ҳокимиятни эслатибгина қолмай, бошқа бир диктатура —фашизм устидан қозонилган ғалабанинг рамзи эканини таъкидлади.

БОНН. Остап Бендернинг «Автомобиль — ҳашам эмас, балки ҳаракат қилиш воситасидир» деган машҳур гапи Ғарбий Германиянинг Вюрцбург округида ўз маъносини тез орада йўқотиши мумкин. ДПА агентлигининг хабар қилишича, бу ерда сентябрь охирларида «шахсий автомобилсиз етти кун» шиори остида одатдан ташқари тадбир ўтказиш режалаштирилган.

Тадбирда қатнашишга рози бўлган округ аҳолиси ҳафта мобайнида ўз машиналарида юрмасликлари, фақат жамоат транспорти — автобус ёки шаҳар атрофида қатнайдиган поездларданигина фойдаланишлари керак бўлади. Йўловчилар транспорти маҳаллий фирмаси уларнинг округ доирасида бепул юришини таъминлайди.

Муҳаррир
Н. ЁҚУБОВ.

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими— 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Безатиш бўлими—32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. 700.000 Тошкент шаҳри. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткичи— 64.602, 68.753 нусхада чоп этилади. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 20.30 Буюртма № 5989.